

Zoomi - sujuvien siirtymien kansallinen koordinointi (S20306)

VÄLIRAPORTTI 2018

Väliraportti Sujuvat siirtymät -kokonaisuudessa syntyvistä hyvistä
käytännöistä

Sisällysluettelo

Johdanto	2
A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen	3
Ohjaus, tuki, perehdyttäminen	3
Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistaminen	5
Polut ja väylät yhteistyössä	9
Perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö	10
Joustavat prosessit ja jatkuva sisäänotto.....	11
B. Henkilökohtaistaminen	12
Henkilöstön osaamisen kehittäminen: ohjeet ja työkalut	12
Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	14
Henkilökohtaistamista tukevat järjestelmät, prosessit ja rakenteet.....	15
Ohjaaminen	16
C. Yksilöllisyyden toteutuminen.....	18
Joustavuus ja yksilöllisyys	18
Työvaltaisuus.....	21
Oppimisympäristöjen kehittäminen	22
Asteittaiset siirtymät	23
Ohjaus ja tuki.....	25
D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät	26
Tekniset työkalut.....	26
Prosessit ja vastuut	27
Varhainen puuttuminen	28
Vaihtoehtoiset polut.....	31
E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen	32
Jatko-opintoihin siirtyminen.....	32
Työelämään siirtyminen	34
Ohjaus, kontaktointi ja tuki	35
Tekniset työvälineet.....	37
Yhteistyö	37
LIITE: Hankekuvaukset teemoittain.....	40
A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen	40
B. Henkilökohtaistaminen	41
C. Yksilöllisyyden toteutuminen	43
D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät	44
E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen	45
LIITE: Hankelistaus	48

Johdanto

Tähän väliraporttiin on koottu hyviä käytäntöjä, joita on syntynyt ja on syntymässä ESR-rakennerahastokauden Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Osuvaa osaamista -toimenpidekokonaisuuden sujuvat siirtymät -osion valtakunnallisissa hankkeissa sekä Zoomi-hankkeen koordinoimassa sujuvat siirtymät -verkoston alueellisissa hankkeissa.

Raportin tarkoituksena on kuvata, millaisiin sisältöihin ja teemoihin hyviä käytäntöjä ja malleja koordinoitavissa hankkeissa on syntymässä ja vahvistaa siten verkostoitumista sekä lisätä hankkeiden välistä yhteistyötä.

Hyvät käytännöt on jaoteltu Zoomi-hankkeessa käytettävien viiden pääteeman alle:

- A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen
- B. Henkilökohtaistaminen
- C. Yksilöllisyyden toteutuminen
- D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät
- E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen

Pääteemat jakavat käytännöt nivelvaihesiirtymien, henkilökohtaistamisen ja yksilöllisiin polkuihin tarjottavan tuen mukaan. Kunkin pääteeman alla hyvät käytännöt on selkeyttämisen tueksi jaoteltu vielä osateemojen alle. Lisäksi raportin loppuun on koottu koordinoitavat hankkeet teemoittain hankekokonaisuuden hahmottamiseksi.

Sujuvat siirtymät -verkostossa on tällä hetkellä 57 hanketta. Hyviä käytäntöjä koottiin raporttiin 124 kappaletta. Yllä mainitun teemoittelun mukaisesti A-osioon käytäntöjä on dokumentoitu 47 kappaletta, B-osioon 37 kappaletta, C-osioon 49 kappaletta, D-osioon 38 kappaletta ja E-osioon 45 kappaletta.

Väliraportti sisältää vain levittämisvaiheessa olevia käytäntöjä, joihin on lisätty linkki Arjen arkin menetelmäpankkiin lisätietoihin tutustumista varten. Hyvän käytännön tai toimintamallin otsikon perässä on myös hankkeen nimi sulkeissa, mikä helpottaa yhteydenottoa, mikäli kuvattu malli herättää tarvetta olla yhteydessä kyseiseen hankkeeseen.

Tämä raportti toimii elävänä asiakirjana, joka täydentyy Zoomi-hankkeen aikana ja muodostaa osan hankkeen loppuraportista. Päivitetty väliraportti julkaistaan puolivuositain, tämä väliraportti pitää sisällään käytäntöjä, joita on kerätty syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana. Raportin sisältö tulee Zoomi-hankkeen aikana muuttumaan ja päivittymään hankkeiden elinkaarien mukaisesti.

Jo mallinnettuja hyviä käytäntöjä löydät myös Arjen arkki -sivuston menetelmäpankista avainsanalla ”sujuvat siirtymät”. www.arjenarkki.fi/menetelmapankki

Työniloa ja innostusta raportin sisältöön tutustumisessa ja rohkeutta verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

Susanna Ågren
menetelmäkehittäjä
SAKU ry

Maria Käkelä
verkostokoordinaattori
SAKU ry

A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen

Ohjaus, tuki, perehdyttäminen

Koordinoitavissa hankkeissa on syntymässä useita eri käytäntöjä ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen, opintoihin perehdyttämiseen ja valinnan tukemiseen peruskoulussa.

Koordinoitavissa hankkeissa on syntynyt hakeutumisvaiheen tueksi suosituksia ja malleja sujuvien siirtymien toteuttamisesta. Näiden keskiössä on usein eri toimijoiden yhteistyö. Esimerkkejä käytännöistä on esimerkiksi Opintie sujuvaksi -hankkeen toimenpide-esityksen sujuviin siirtymiin Lapissa, Lapin TNO-hankkeen malli Lapin verkossa toimivista koulutusneuvontapalveluista sekä Yhdessä koulutustakuuseen -hankkeen Parhaat ohjauspalvelut Uudellemaalle -ohjauskirja. Tsetanes naal -hankkeen verkossa toimiva palveluohjausväline tukee romanien ohjautumista palveluiden piiriin.

Markkinointimateriaalia koulutusvalinnan tueksi työstetään VetoVoimaa teknologia-aloille ja PURE STEEL -hankkeissa. Kone-metallialan ja teknologia-alan kiinnostavuutta ja houkuttelevuutta pyritään lisäämään yritysvierailuilla, teemapäivillä, digimateriaaleilla (sos. media, markkinointivideot), uratarinoilla ja yhteisillä tempauksilla ja tapahtumilla.

Lisäksi valintavaiheeseen ja siirtymävaiheeseen luodaan tueksi alavalintaa ja siirtymisiä hahmottavaa tukimateriaalia, kuten käsikirja siirtymää sujuvoittavista ratkaisumalleista, digimateriaalia koulutusvalinnoista maahanmuuttajille sekä työkaluja ja tehtäviä omien unelmien ja tavoitteiden pohtimisen tueksi. Opintie sujuvaksi -hankkeessa on työstetty käsikirja toimenpidesuosituksista nivelvaiheen siirtymien sujuvoittamiseksi.

Peruskoulun jälkeisen siirtymän tueksi kehitetään myös ohjausta sekä ohjaus- ja koulutusneuvontapalveluita. Tervareitti-hankkeessa kehitetään osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen. AMIS9-mallissa on ollut hieman samanlainen ajatus. Nuorisotakuusta toimeen -hankkeessa on syntynyt nivelvaiheopomalli, jossa toisen asteen opinto-ohjaaja toimii peruskoulun opinto-ohjaajan lisäresurssina peruskoulussa ja auttaa valitut opiskelijat yli nivelvaiheen. Sisuhankkeessa kehitettiin monenlaista ohjaustukea toiselle asteelle siirtymiseen. Esimerkiksi oppikorttikeskus on paikka, jossa saa matalankynnyksen ohjausta alavalintoihin ja siirtymiin liittyen. Sisuhankkeen ohjaajat taas tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Aloittavien opiskelijoiden tueksi on kehitetty aloituspäivien ja orientaatiojaksojen ohjelmaa. Tsetanes Naal -hankkeessa on kehitetty mallissa, jossa romanityöntekijä toimii romanien tukena Ohjaamo-palveluissa.

- [Toimenpide-esityksiä sujuviin koulusiirtymiin Lapissa](#) (Opintie sujuvaksi)
Käsikirja, jossa esitellään toimenpidesuosituksia hankkeessa saadun tiedon valossa. Toimenpide-ehdotusten avulla etnisiin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden siirtymiin saadaan sujuvuutta. Käsikirja on saatavilla useilla eri kielillä.
- [Parhaat ohjauspalvelut Uudellemaalle! -ohjauskirja](#) (Yhdessä koulutustakuuseen)
Oppaan tarkoituksena on jakaa ajantasaista tietoa, kokemuksia ja näkökulmia nuorten ohjauksen parissa työskenteleviltä ohjauksen parissa työskenteleville. Konkreettiset tapausesimerkit kuvaavat olemassa olevia hyviksi koettuja palveluita ja käytäntöjä siitä, miten tukea nuorta opintojen nivelvaiheessa, opintojen aikana ja työelämään siirryttäessä.
- [Lapin koulutusneuvonta](#) (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- [Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#) (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja

työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutussuunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.

- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjausväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkostojen yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjausvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.
- **[OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#)** (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteettityöskentelyä ja työ- ja opiskeluvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työsetään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.
- **[Hakeutumisvaiheen palvelumalli toisen asteen ammatilliseen koulutukseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitetty hakeutumisvaiheen palvelumalli vuosina 2015 ja 2016. Toimintamalli on käytössä ja edesauttaa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta kiinnostuneita nuoria ja aikuisia hakeutumaan soveltuviin opintoihin WinNovaan. Palvelumallin kuvauksessa on täsmennetty eri toimijoiden roolit hakeutumisvaiheen toiminnoissa.
- **[Teknologiategollisuusalan vetovoimaisuuden lisääminen](#)** (PURE STEEL)
Yritysten nettisivuja brändättiin uudelleen, sillä vanhat sivut pitivät yllä vanhanaikaista kuvaa metallialasta: ne olivat "likaiset ja raskaat". Yhteistyöyrityksiin järjestettiin yläkoululaisille yritysvierailuja. Yläkoululaisille järjestettiin teemapäiviä ammattiopistolla. Lisäksi oppilaitoksessa järjestettiin avointen ovien päivät huoltajille.
- **[Kone-metallialan uratarinat](#)** (PURE STEEL)
PURE STEEL -hankkeessa luotiin kone- ja metallialaan kohdistuvia ennakkoluuloja rikkovia uratarinoita, joissa alaa opiskelleet ja työllistyneet nuoret kuvaavat omia polkujaan työelämään.
- **[Metallialan markkinointivideot](#)** (PURE STEEL)
PURE STEEL-hanke työsti yhdessä alueen kone- ja metallialan yritysten kanssa metallialan imagovideon, jonka tarkoitus on tuoda esille metallialan nykypäiväistä kuvaa ja rikkoo ennakkoluuloja. Lisäksi hanke toteutti esittelyvideon Pohjois-Karjalan ammattiopiston ja Pohjois-Karjalan aikuisopiston kone- ja metallialasta.
- **[Ammatillisen koulutuksen vetovoima](#)** (VetoVoimaa teknologia-aloille Varsinais-Suomessa)
Oppaassa kuvataan yksityiskohtaisesti, miten nuoret saadaan mukaan markkinointia suunnittelemaan, miten yritykset voivat enemmän olla mukana oppilaitoksen arjessa ja mitä esimerkiksi ovat teknologiasyntärit.
- **[Työkaluja ja tehtäviä oman unelmatulevaisuuden rakentamiseen](#)** (NAKS)
Kirja kirjoitettiin avuksi oman reitin suunnitteluun. Siitä löytyy työkaluja tulevaisuuden rakentamiseen: Tarkastellaan, missä nuori on tällä hetkellä ja mitä tarvitaan, jotta hän pääsee tavoitteisiinsa. Lisäksi se sisältää tarinoita ja videoita muista unelmoijista ja osaajista sekä hauskoja tehtäviä, jotka auttavat tulevaisuuden rakentamisessa.
- **[Omaan elämään -opas](#)** (Nojat)
Oppaaseen on koottu lyhyesti perusasioita toisen asteen opintoja ja/ tai itsenäistä elämää aloittaville alueen nuorille. Oppaassa painottuvat konkreettiset sekä paikalliset/ seudulliset tiedot. Opas jaetaan peruskoulun päättävälle ja muille siitä hyötyville mm. etsivän nuorisotyön asiakkaille, työpajatoiminnasta koulutukseen siirtyville nuorille.
- **[Tervareitin Vertaisryhmämalli](#)** (Tervareitti)
Tervareitti-hankkeessa toteutettu vertaisryhmätoimintamalli soveltuu käytettäväksi yläkoululaisten ohjaukselliseksi tueksi. Vertaisryhmän tavoitteena on tukea yläkoululaista nuorta siirtymävaiheessaan peruskoulusta eteenpäin. Vertaisryhmä soveltuu nuorille, jotka tarvitsevat tukea tulevaisuuden valintojen tekemiseen, itsetuntemukseen, sosiaalisiin suhteisiin tai elämänhallintaan.
- **[Tervareitin ohjausmalli oppilaan tueksi nivelvaiheessa toiselle asteelle](#)** (Tervareitti)
Tervareitin ohjausmalli soveltuu parhaiten oppilaalle, joka hyötyy kohdennetusta lisäohjauksesta. Ohjauksen tarve voi olla itsetuntemuksen vahvistamisessa, koulunkäynnin tukemisessa tai tulevaisuuden suunnittelussa. Läpileikkaavana teemana ovat nuoren osallisuus ja itsetuntemuksen vahvistuminen.
- **[AMIS9](#)** (EMOK)
Saattelun ja AMIS9-toiminnan tarkoituksena on ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä tukemalla sopeutumista uuteen elämäntilanteeseen. Saattelutoiminnalla ehkäistään mahdollisia opintojen keskeytyksiä ja tuetaan nuoren itsenäistymistä sekä sujuvaa siirtymää.
- **[Sujuva siirtymä opintoihin Sedu](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)

Siirtymät sujuviksi, Sisu-hankkeen ohjaajat tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Siirtymäohjausta tarvitaan hakuaikana, alan vaihdon, koulutusmuodon vaihdon tai yksilöllisen opintojen etenemisen mahdollistajana. Siirtymäohjauksessa tehdään aina moniammatillista yhteistyötä.

- **[Siirtymävaiheen opinto-ohjaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Kuvaus Koulutuskeskus Sedun siirtymävaiheen opinto-ohjauksesta.
- **[Jalkautuva koulutusneuvonta](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Siirtymät sujuviksi (SISU) -hanke pilotoi Oulun keskustassa sijaitsevassa kauppakeskus Valkeassa jalkautuvaa koulutusneuvontaa vuonna 2017. Tavoitteena oli koulutuksellisten siirtymien sujuvoittaminen etenkin hakeutumisvaiheessa.
- **[NOPO – nivelvaiheen opinto-ohjauksen malli](#)** (Nuorisotakuusta toimeen)
Mallissa ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja toimii perusopetuksen opinto-ohjaajan toisena kätenä ja lisäresurssina. Toisen asteen opinto-ohjaaja jalkautuu perusopetuksen tueksi ja kulkee niiden opiskelijoiden rinnalle, jotka tarvitsevat esimerkiksi alavalinnoissa enemmän tukea.
- **[Aloittavien opiskelijoiden ohjaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Aloittavien opiskelijoiden ohjaus aloituspäivinä Koulutuskeskus Sedussa järjestettiin kahdessa opetuspisteessä tehostetusti elokuussa 2016. Siirtymät sujuviksi, Sisu-hankkeen ohjaajat tavoittelivat poissaolevia opiskelijoita ja tarvittaessa heidän huoltajiaan soitoin, teksti-, WA ja FB-viestein.
- **[Oppikorjaamolta matalan kynnyksen ohjausta nuorille ja aikuisille](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Oppikorjaamolle tullaan kysymään maakunnan koulutustarjonnasta, pohtimaan alavalintaa tai tekemään hakuja koulutuksiin. Oppikorjaamolla tehdään sujuvaa yhteistyötä aikuiskoulutuksen ja nuorten koulutuksen välillä. Asiakkaan kanssa voidaan heti aloitusvaiheessa pohtia hänelle sopiva koulutusmuoto.
- **[Sedu Ähtäri kolmen alan yhteinen orientaatiojakso aloittaville opiskelijoille](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Sosiaali- ja terveys-, koti- ja puhdistuspalvelu- sekä hotelli-, ravintola- ja catering alojen yhteisessä orientaatiojaksossa oli tavoitteena tehdä HOPS keskustelut, lähtötasotestit ja ryhmään kiinnittyminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mahdolliset siirtymät alalta toiselle jo orientaatiojakson aikana otettiin huomioon.
- **[Romanityöntekijä tukena Ohjaamossa](#)** (Tsetanes Naal)
Ohjaamon kanssa yhteistyössä sovitaan alueen tarpeisiin sopiva sapluuna romanityöntekijän osallistumisesta Ohjaamossa romaninuorten tavoittamiseksi ja kohtaamiseksi. Romanityöntekijä tulee mukaan neuvonta- ja päivystystyöhön työpari-periaatteella (romanityöntekijä yhdessä pääväestöä edustavan työntekijän kanssa).
- **[OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#)** (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteettityöskentelyä ja työ- ja opiskeluvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työskennellään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.
- **[Koulutuskokeilu SLK:ssa](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Datanomiksi tai merkonomiksi haluava nuori ottaa yhteyttä ja häntä pyydetään lähettämään vapaamuotoinen hakemus todistuskopioineen. Mukaan voi laittaa myös puollon nykyisen oppilaitoksen opinto-ohjaajalta tai esimerkiksi Ohjaamon työntekijältä. Jos sopivassa ryhmässä on tilaa, opinto-ohjaaja järjestää kahden tai kolmen päivän koulutuskokeilun.
- **[Näkökulmia VOPS:iin 2017](#)** (Poluttamo)
Katsaus on eräänlainen kooste työpäiväkirjasta ja ensimmäisen vuoden yhteenveto Poluttamo-oppilaitosten VOPS-suunnittelusta ja kokeiluista: mitä on pohdittu ja kehitelty tähän mennessä, mistä on haettu inspiraatiota suunnitteluun, millaisia havaintoja on tehty ja mitä on opittu sekä millaisia suunnitelmia on lähdetty toteuttamaan ja pilotoimaan vuonna 2017 opiskelijoiden ja ohjaajien kanssa.
- **[Data oppimisen edistäjänä](#)** (Poluttamo)
Ammatillisissa opinnoissa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon kuvia ja visualisointeja hahmottamisen tukena. Käytössä on erilaisia 360-ympäristöjä ja still-kuvaan linkitettyjä aineistoja ja jäsenyksiä (esim. ThingLink).

Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistaminen

Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamiseen on poimittu hyviä käytäntöjä, joissa tarjotaan opiskelijalle henkilökohtaista ohjausta alavalintaan ja opintoihin kiinnittymiseen. Osittain nämä ovat päällekkäisiä ohjauksen, tuen ja perehdyttämisen kanssa, mutta tarjoavat henkilökohtaisempaa tukea ja ohjausta sekä auttavat nuorta sanoittamaan osaamistaan hakeutumisvaiheessa.

Maahanmuuttajien siirtymien ja koulutukseen hakeutumisen tueksi kehitetään käytäntöjä mm. Opin portailla Satakunnassa ja Pohjois-Pohjanmaalla hankkeissa sekä See Me -hankkeessa. Näissä luodaan mm. digimateriaalia koulutusmahdollisuuksista opastamiseen sekä koulutetaan ja opastetaan dokumentoimaan omaa osaamista sähköisten kanavien, ePortfolioiden tai video CV:n avulla. Näistä syntyvät käytännöt sopivat ja ovat varmasti hyödynnettävissä myös muille kuin maahanmuuttajille. Lisäksi Romanian sujuviin siirtymiseen on olemassa hyväksi koettuja käytäntöjä, kuten Tsetanes Naal ja Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla - hankkeissa. Näissä pyritään mm. vahvistamaan romanien opiskelunvalmiuksia.

Valintavaiheessa nuoria voi auttaa esim. peruskoulussa tunnistamaan omaa osaamista hyödyntämällä NAKS-hankkeen Minäpäivää, jossa pohditaan omia unelmia, osaamista ja toimintaa. Saman hankkeen Makers-valmennuksessa toiminta tähtäsi ensisijaisesti osallistujien osaamisen, omatoimisuuden ja osallisuuden kehittämiseen. Siirtymävaiheeseen saa ohjautukea esimerkiksi jo ohjauksen kohdalla esitetystä nivelvaiheopinto-ohjaajasta. Nopon kaltainen toimija on myös Sisu-ohjaajat, jotka tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Sisu-hankkeessa on kehitetty myös hakeutumisasiheeseen palvelumalli, jossa on päivitetty eri ohjausrooleja ja jolla autetaan nuoria ja aikuisia hakeutumaan soveltuviin opintoihin. Lisäksi Nojat-hankkeessa on kehitetty etsivän nuorisotyöntekijän toimenkuvaa siirtymävaiheiden tukemiseen. Tsetanes Naal -hankkeessa romanityöntekijä toimii romanien tukena Ohjaamossa.

Siirtymävaiheen henkilökohtaistamiseen on kehitetty myös avoimen koulutustarjottimen ja ammattiopiston malleja, näitä syntyy mm. AAVA- ja Taitava -hankkeissa. Oma Reitti -hankkeen avoin ammattiopisto malli on esimerkiksi tarkoitettu opiskelijoille, jotka kokevat tehneensä väärän alavalinnan tai eivät tiedä mihin hakisivat. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Oma Reitti -hankkeen kaltaista tukea keskeyttämistilanteeseen saa myös Sisu-ryhmästä, joka on suunnattu Valma-opiskelijoille, jotka ovat keskeyttämisvaarassa. Taitava-hankkeessa on kehitetty koulutuskokeilun mallia.

Aloituvaiheen tukemiseksi on Tervareitti-hankkeessa kehitetty verkkopohjainen toimintakykyarvio nuoren toimintakyvyn kuvaamiseen. Sisu-hankkeessa taas on kehitetty hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli Valma-koulutukseen hakeutumiseen.

- [ePortfolio ja video CV](#) (See Me - Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistamishanke)
Hankkeen avulla nuoret ovat tiedostaneet omaa osaamistaan, tehneet sitä näkyväksi ja dokumentoineet sitä, mm. ePortfolion ja CV:n avulla.
- [See me -hankkeen loppuraportti](#) (See Me - Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistamishanke)
See me-hankkeen loppuraportissa on tarkoitus kuvata hankkeen toimintaa, tuloksia, haasteita, nuorten maahanmuuttajien osaamista sekä hankkeessa mukana olevien työntekijöiden omia oivalluksia ja menetelmiä. Tarkoituksena on myös levittää hyviä käytäntöjä ja avata hankearkea.
- [Opiskelijan alkukartoituslomake](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Alkukartoituskysely on tarkoitettu ryhmänohjaajien työkaluksi opiskelijoiden henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisen, varhaisen puuttumisen ja opiskelijatuntemuksen tueksi.
- [Minäpäivä-oman osaamisen tunnistamisen leiri](#) (NAKS)
Oman osaamisen tunnistamisen leirit tarjosivat nuorille mahdollisuuden pysähtyä pohtimaan omia unelmia, osaamista ja toimintaa. Sisällöt vaihtelivat vahvasta työelämä ja yrittäjyys-painotuksesta oman mindsetin kehittämiseen.
- [Makers-valmennus](#) (NAKS)
Valmennuksen toiminta tähtäsi ensisijaisesti osallistujien osaamisen, omatoimisuuden ja osallisuuden kehittämiseen. Valmennuksen toiminnan tuloksena syntyi uutta osaamista, yrittäjyysasennetta sekä innovaatioita, jotka aktivoivat yhä useampia nuoria luomaan itse omia projekteja.
- [NOPO – nivelvaiheen opinto-ohjauksen malli](#) (Nuorisotakuusta toimeen)
Mallissa ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja toimii perusopetuksen opinto-ohjaajan toisena kätenä ja lisäresurssina. Toisen asteen opinto-ohjaaja jalkautuu perusopetuksen tueksi ja kulkee niiden opiskelijoiden rinnalle, jotka tarvitsevat esimerkiksi alavalinnoissa enemmän tukea.
- [Hakeutumisasiheeseen palvelumalli toisen asteen ammatilliseen koulutukseen](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)

WinNovassa on kehitetty hakeutumisvaiheen palvelumalli vuosina 2015 ja 2016. Toimintamalli on käytössä ja edesauttaa toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta kiinnostuneita nuoria ja aikuisia hakeutumaan soveltuviin opintoihin WinNovaan. Palvelumallin kuvauksessa on täsmennetty eri toimijoiden roolit hakeutumisvaiheen toiminnoissa.

- **[Sujuva siirtymä opintoihin Sedu](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Siirtymät sujuviksi, Sisu-hankkeen ohjaajat tarjoavat ohjauspalvelua ennen opiskelun alkua tai opiskelun aikana. Siirtymäohjausta tarvitaan hakuaikana, alan vaihdon, koulutusmuodon vaihdon tai yksilöllisen opintojen etenemisen mahdollistajana. Siirtymäohjauksessa tehdään aina moniammatillista yhteistyötä.
- **[Siirtymävaiheen opinto-ohjaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Kuvaus Koulutuskeskus Sedun siirtymävaiheen opinto-ohjauksesta.
- **[Joustavan sisäänoton muistilista](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Seinäjoen koulutuskuntayhtymässä on luotu henkilöstölle muistilista jatkuvan haun ja joustavan sisäänoton käytäntöjä helpottamaan. Muistilistaan on kerätty hakuvaiheesta opiskelijan opintojen alkamiseen muistin tueksi muistettavaa ja perehdytysasioita.
- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu tarjoaa vaihtoehdoisen ja joustavan tavan nuorelle tai aikuiselle hankkia opinnoissa tai työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä eri oppilaitosten kaikille avointen opintojen tarjontaa. Opiskelu tapahtuu verkossa joko itsenäisesti tai oppimisen ohjaajan johdolla.
- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun käyttöönoton ohjeet](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun (www.avoimetammatillisetopinnot.fi) käyttöönoton ohjeet on suunnattu oppilaitoksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan palvelun kautta kaikille avoimia ammatillisia opintoja.
- **[Avoin ammattiopisto](#)** (Oma reitti)
Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.
- **[Koulutuskokeilu SLK:ssa](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Datanomiksi tai merkonomiksi haluava nuori ottaa yhteyttä ja häntä pyydetään lähettämään vapaamuotoinen hakemus todistuskopioineen. Mukaan voi laittaa myös puollon nykyisen oppilaitoksen opinto-ohjaajalta tai esimerkiksi Ohjaamon työntekijältä. Jos sopivassa ryhmässä on tilaa, opinto-ohjaaja järjestää kahden tai kolmen päivän koulutuskokeilun.
- **[Verkko-opintokokonaisuudet ammatillisen opiskelijan siirtymävaiheeseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitetty opiskelijan siirtymävaiheen tueksi sekä Valma-koulutuksen käyttöön verkko-opintokokonaisuuksia. Verkko-opintokokonaisuudet on toteutettu Moodle-oppimislustalle ja ne sisältävät aineistoihin perehtymistä, testejä, keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa sekä palautettavia tehtäviä.
- **[Valman opiskelijoiden siirtyminen saattaen vaihtaen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Seinäjoen koulutuskuntayhtymässä, SEDU, VALMA-koulutuksen opiskelijoiden sujuvaa siirtymää ammatilliseen koulutukseen on pilotoitu ja kuvattu saattaen vaihto -prosessin avulla.
- **[Toimenpide-esityksiä sujuviin koulusiirtymiin Lapissa](#)** (Opintie sujuvaksi)
Käsikirja, jossa esitellään toimenpidesuosituksia hankkeessa saadun tiedon valossa. Toimenpide-ehdotusten avulla etnisiin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden siirtymiin saadaan sujuvuutta. Käsikirja on saatavilla useilla eri kielillä.
- **[Toimintakyvyn arviointi](#)** (Tervareitti)
Toimintakykyarvio on oppilaanohjauksen ja opetuksen työväline. Sen tarkoituksena on selvittää oppilaan ja hänen arjessaan toimivien yhteinen näkemys oppilaan toimintakyvystä. Toimintakykyarvion tietoa voidaan käyttää opetuksen ja siihen liittyvän tuen järjestämisen, oppilaanohjauksen sekä esimerkiksi pedagogisten asiakirjojen laatimisen tukena.
- **[Tervareitin ohjausmalli oppilaan tueksi nivelvaiheessa toiselle asteelle](#)** (Tervareitti)
Tervareitin ohjausmalli soveltuu parhaiten oppilaalle, joka hyötyy kohdennetusta lisäohjauksesta. Ohjauksen tarve voi olla itsetuntemuksen vahvistamisessa, koulunkäynnin tukemisessa tai tulevaisuuden suunnittelussa. Läpileikkaavana teemana ovat nuoren osallisuus ja itsetuntemuksen vahvistuminen.
- **[AMIS9](#)** (EMOK)
Saattelun ja AMIS9-toiminnan tarkoituksena on ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä tukemalla sopeutumista uuteen elämänvaiheeseen. Saattelutoiminnalla ehkäistään mahdollisia opintojen keskeytyksiä ja tuetaan nuoren itsenäistymistä sekä sujuvaa siirtymää.
- **[Valma-koulutuksen hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)

Uuteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA) tarvittiin selkeä ja strukturoitu malli monivaiheisen hakuprosessin sujumiseen. Toimintamallilla varmistetaan yhtenäinen toimintatapa ja sen saumaton kulku.

- **[Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.
- **[Jalkautuva koulutusneuvonta](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Siirtymät sujuviksi (SISU) -hanke pilotoi Oulun keskustassa sijaitsevassa kauppakeskus Valkeassa jalkautuvaa koulutusneuvontaa vuonna 2017. Tavoitteena oli koulutuksellisten siirtymien sujuvoittaminen etenkin hakeutumisvaiheessa.
- **[Etsivä nuorisotyöntekijän koulu yhteistyö](#)** (Nojat)
Toimintamallin tavoitteena on luoda avoin ja toimiva matalan kynnyksen yhteys nuorten ja etsivän nuorisotyöntekijän sekä lähettävän ja vastaanottavien oppilaitosten välille. Toimiva vuorovaikutus tukee nivelvaihesiirtymiä ja mahdollistaa ennaltaehkäisevän palveluun ohjauksen.
- **[Romanityöntekijä tukena Ohjaamossa](#)** (Tsetanes Naal)
Ohjaamon kanssa yhteistyössä sovitaan alueen tarpeisiin sopiva sapluuna romanityöntekijän osallistumisesta Ohjaamossa romaninuorten tavoittamiseksi ja kohtaamiseksi. Romanityöntekijä tulee mukaan neuvonta- ja päivytysohjon työpari-periaatteella (romanityöntekijä yhdessä pääväestöä edustavan työntekijän kanssa).
- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjauksväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkoston yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjauksvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.
- **[OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#)** (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteettityöskentelyä ja työ- ja opiskelunvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työskennellään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.
- **[Omaan elämään -opas](#)** (Nojat)
Oppaaseen on koottu lyhyesti perusasioita toisen asteen opintoja ja/ tai itsenäistä elämää aloittaville alueen nuorille. Oppaassa painottuvat konkreettiset sekä paikalliset/ seudulliset tiedot. Opas jaetaan peruskoulun päättävälle ja muille siitä hyötyville mm. etsivän nuorisotyön asiakkaille, työpajatoiminnasta koulutukseen siirtyville nuorille.
- **[Tsetanes naal - koulutuspoluilla –tukimalli asiakastyöhön](#)** (Tsetanes Naal)
Malli toimii romaniasiakkaiden tukemiseksi koulutuspoluilla eteenpäin. Mallissa pyritään kasvattamaan asiakkaan vastuunottoa, ja pidetään suunnitelma ja eteneminen joustavina. Asiakasta tulee tiedottaa erilaisista koulutusvaihtoehdoista, ja pitää huolta, ettei prosessi keskeydy kriisinkään sattuessa. Työntekijä käyttää sosiaalisen vahvistamisen, sosiokulttuurisen innostamisen ja motivoivan haastattelun menetelmiä.
- **[Tukipajat Korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille](#)** (Tsetanes Naal)
Tukipajat tarjoavat ohjatun tuen oman opiskelupolun suunnitteluun ja hakuvaiheeseen. Pajoista muodostuu viiden kerran kokonaisuus korkeakouluhaun tueksi. Prosessin aikana kannustetaan korkeakouluhakuun yhteishaun sekä avoimen korkeakoulun kautta ja tuetaan opiskelunvalmiuksien kehittymistä.
- **[Tukipajat Korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on lisätä romanien tietoa korkeakouluopinnoista ja hakukäytännöistä, vahvistaa opiskelutaitojen kehittymistä ja madaltaa opintoihin hakemisen kynnyksiä.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **[Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutus suunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.

Polut ja väylät yhteistyössä

Peruskoulusta toiselle asteelle siirtymän osalta ja toiselle asteelle hakeutumisen osalta yhteistyötä on kehitetty mm. teknologia-alojen vetovoimaisuutta lisäävissä hankkeissa alojen yritysten kanssa. Yritykset ovat olleet mukana kummiyritystoiminnassa, yritysvierailujen osalta, kertomassa toiminnastaan eri tapahtumissa sekä erilaisissa teemapäivissä ja markkinointikampanjoissa.

Siirtymiin liittyvää yhteistyötä kehitetään myös kodin ja koulun välillä, esimerkiksi Tervareitti-hankkeessa. Lisäksi tähän siirtymään liittyvää yhteistyötä kehitetään erityisesti avoimia ammattiopistoja ja koulutustarjottimia työstävissä hankkeissa, kuten Taitava- ja Aava-hankkeissa. Näissä yhteistyötä kehitetään eri koulutuksen järjestäjien kesken samoin kuin myös koulutuksen järjestäjän sisällä eri oppilaitosten ja alojen kesken.

Yhdessä koulutustakuuseen-hankkeessa on valmistunut ohjauskirja, joka sisältää kuvauksia ja hyviä käytäntöjä moniammatillisen yhteistyön tukemiseksi ja koulutustakuun toteuttamiseksi Uudellamaalla. Oppaan esimerkit kuvaavat nuorta opintojen nivelvaiheessa, opintojen aikana ja työelämään siirryttäessä. Opintie sujuvaksi -hankkeessa taas on kuvattu toimenpidesuosituksia sujuviin siirtymiin Lapissa.

- [Ammatillisen koulutuksen vetovoima](#) (VetoVoimaa teknologia-aloille Varsinais-Suomessa)
Oppaassa kuvataan yksityiskohtaisesti, miten nuoret saadaan mukaan markkinointia suunnittelemaan, miten yritykset voivat enemmän olla mukana oppilaitoksen arjessa ja mitä esimerkiksi ovat teknologiasynttärät.
- [Teknoliateollisuuden vetovoimaisuuden lisääminen](#) (PURE STEEL)
Yritysten nettisivuja brändättiin uudelleen, sillä vanhat sivut pitivät yllä vanhanaikaista kuvaa metallialasta: ne olivat ”liikaiset ja raskaat”. Yhteistyöyrityksiin järjestettiin yläkoululaisille yritysvierailuja. Yläkoululaisille järjestettiin teemapäiviä ammattiopistolla. Lisäksi oppilaitoksessa järjestettiin avointen ovien päivät huoltajille.
- [Kummiyritystoiminta](#) (PURE STEEL)
PURE STEEL -hankkeessa kehitettiin kummiyritystoimintaa kone-metallialan yritysten kanssa. Hankkeen yhteistyöyrityksistä hankittiin ensimmäisen vuoden opiskelijoille kummiyritykset (mm. abloy, tesla jne.)
- [Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu](#) (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu tarjoaa vaihtoehtoisen ja joustavan tavan nuorelle tai aikuiselle hankkia opinnoissa tai työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä eri oppilaitosten kaikille avointen opintojen tarjontaa. Opiskelu tapahtuu verkossa joko itsenäisesti tai oppimisen ohjaajan johdolla.
- [Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun käyttöönoton ohjeet](#) (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun (www.avoimetammattillisetopinnot.fi) käyttöönoton ohjeet on suunnattu oppilaitoksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan palvelun kautta kaikille avoimia ammatillisia opintoja.
- [Koulutuskokeilu SLK:ssa](#) (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Datanomiksi tai merkonomiksi haluava nuori ottaa yhteyttä ja häntä pyydetään lähettämään vapaamuotoinen hakemus todistuskopioineen. Mukaan voi laittaa myös puollon nykyisen oppilaitoksen opinto-ohjaajalta tai esimerkiksi Ohjaamon työntekijältä. Jos sopivassa ryhmässä on tilaa, opinto-ohjaaja järjestää kahden tai kolmen päivän koulutuskokeilun.
- [Mahdollisuuksien päivä – Romanian koulutus- ja työllisyysmessut](#) (Tsetanes Naal)
Mahdollisuuksien päivä -messutapahtuma tuo yhteen alueen romaniväestön sekä koulutus- ja työelämäkentän edustajat. Yhteyttä luodaan myös laajemmin palvelukenttään ja sen eri toimijoihin.
- [Romanityöntekijä tukena Ohjaamossa](#) (Tsetanes Naal)
Ohjaamon kanssa yhteistyössä sovitaan alueen tarpeisiin sopiva sapluuna romanityöntekijän osallistumisesta Ohjaamossa romaninuorten tavoittamiseksi ja kohtaamiseksi. Romanityöntekijä tulee mukaan neuvonta- ja päivystystyöhön työpari-periaatteella (romanityöntekijä yhdessä pääväestöä edustavan työntekijän kanssa).
- [OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#) (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteetti-työskentelyä ja työ- ja opiskeluvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työskennellään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.
- [Parhaat ohjauspalvelut Uudellemaalle! -ohjauskirja](#) (Yhdessä koulutustakuuseen)

Oppaan tarkoituksena on jakaa ajantasaista tietoa, kokemuksia ja näkökulmia nuorten ohjauksen parissa työskenteleviltä ohjauksen parissa työskenteleville. Konkreettiset tapausesimerkit kuvaavat olemassa olevia hyviksi koettuja palveluita ja käytäntöjä siitä, miten tukea nuorta opintojen nivelvaiheessa, opintojen aikana ja työelämään siirryttäessä.

- **[Toimenpide-esityksiä sujuviin koulusiirtymiin Lapissa](#)** (Opintie sujuvaksi)
Käsikirja, jossa esitellään toimenpidesuosituksia hankkeessa saadun tiedon valossa. Toimenpide-ehdotusten avulla etnisiin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden siirtymiin saadaan sujuvuutta. Käsikirja on saatavilla useilla eri kielillä.
- **[Monitoimijuus koulussa Yhteisöllinen hyvinvointi ja siirtymien tukeminen](#)** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)
Julkaisu kokoaa yhteen Ennaltaehkäisevä monitoimijuus: Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy osaksi koulujen toimintakulttuuria (EMOK) -hankkeen aikana toteutettuja toimintoja. Julkaisu esittelee erilaisia työtapoja yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämiseen ja siirtymien tukemiseen hankkeen toimintojen ja toiminnassa mukana olleiden kokemusten kautta.
- **[Valman opiskelijoiden siirtyminen saattaen vaihtaen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Seinäjoen koulutuskuntayhtymässä, SEDU, VALMA-koulutuksen opiskelijoiden sujuvaa siirtymää ammatilliseen koulutukseen on pilotoitu ja kuvattu saattaen vaihto -prosessin avulla.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **[Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutussuunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.

Perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö

Yhteistyötä tässä nivelvaiheessa kehitetään myös tietenkin peruskoulujen kanssa. Hakeutumistilanteeseen liittyvää peruskoulu-yhteistyötä on kehitetty esimerkiksi EMOK-hankkeessa. Lisäksi jo aiemmin mainittu nivelvaiheopinto-ohjaajan malli (Nopo) perustuu toisen asteen opinto-ohjaajan ja peruskoulun opinto-ohjaajan yhteistyöhön. Nojat-hankkeessa on syntynyt malli koulu-yhteistyöstä etsivän nuorisotyön kanssa, jonka toimintaperiaatteet on lähellä nivelvaiheopimallia.

- **[NOPO – nivelvaiheen opinto-ohjauksen malli](#)** (Nuorisotakuusta toimeen)
Mallissa ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaaja toimii perusopetuksen opinto-ohjaajan toisena kätenä ja lisäresurssina. Toisen asteen opinto-ohjaaja jalkautuu perusopetuksen tueksi ja kulkee niiden opiskelijoiden rinnalle, jotka tarvitsevat esimerkiksi alavalinnoissa enemmän tukea.
- **[AMIS9](#)** (EMOK)
Saattelun ja AMIS9-toiminnan tarkoituksena on ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä tukemalla sopeutumista uuteen elämäntilanteeseen. Saattelutoiminnalla ehkäistään mahdollisia opintojen keskeytyksiä ja tuetaan nuoren itsenäistymistä sekä sujuvaa siirtymää.
- **[Monitoimijuus koulussa Yhteisöllinen hyvinvointi ja siirtymien tukeminen](#)** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)
Julkaisu kokoaa yhteen Ennaltaehkäisevä monitoimijuus: Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy osaksi koulujen toimintakulttuuria (EMOK) -hankkeen aikana toteutettuja toimintoja. Julkaisu esittelee erilaisia työtapoja yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämiseen ja siirtymien tukemiseen hankkeen toimintojen ja toiminnassa mukana olleiden kokemusten kautta.
- **[Etsivä nuorisotyöntekijän koulu-yhteistyö](#)** (Nojat)
Toimintamallin tavoitteena on luoda avoin ja toimiva matalan kynnyksen yhteys nuorten ja etsivän nuorisotyöntekijän sekä lähettävän ja vastaanottavien oppilaitosten välille. Toimiva vuorovaikutus tukee nivelvaihesiirtymiä ja mahdollistaa ennaltaehkäisevän palveluun ohjauksen.

Joustavat prosessit ja jatkuva sisäänotto

Joustavia prosesseja ja jatkuvaa sisäänottoa on kehitetty erityisesti esimerkiksi hankkeissa, joissa luodaan avoimen ammattiopiston tai avoimen koulutustarjottimen mallia. Näitä on syntynyt Taitava- ja Aava-hankkeissa. Lisäksi myös Sisu-hankkeessa on kehitetty joustavia sujuvien siirtymien malleja valma-opiskelijoille ja keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille, joten näiden mallien voi osaltaan laskea tukevan myös jatkuvaa sisäänottoa. Tätä tuetaan myös erilaisten ohjausmallien avulla, joita hankkeessa on kehitteillä. Nuorten akatemian vapaaehtoisena oppimassa hankkeessa syntyi Action!-opas, joka opastaa vapaaehtoisprojektien toteuttamiseen Valma-opinnoissa sekä osaamisen tunnistamiseen vapaaehtoistyön osalta.

Joustavia prosesseja ja jatkuvaa sisäänottoa on myös kehitetty erityisryhmien osalta. Esimerkiksi Tsetanes Naal -hankkeessa pyritään sujuvoittamaan ja helpottamaan romanien opiskelupolkuja ja koulutukseen hakeutumista.

- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu tarjoaa vaihtoehtoisen ja joustavan tavan nuorelle tai aikuiselle hankkia opinnoissa tai työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä eri oppilaitosten kaikille avointen opintojen tarjontaa. Opiskelu tapahtuu verkossa joko itsenäisesti tai oppimisen ohjaajan johdolla.
- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun käyttöönoton ohjeet](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun (www.avoimetammattillisetopinnot.fi) käyttöönoton ohjeet on suunnattu oppilaitoksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan palvelun kautta kaikille avoimia ammatillisia opintoja.
- **[Avoin ammattiopisto](#)** (Oma reitti)
Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetus suunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.
- **[Koulutuskokeilu SLK:ssa](#)** (Taitava – Tulevaisuuden osaajat)
Datanomiksi tai merkonomiksi haluava nuori ottaa yhteyttä ja häntä pyydetään lähettämään vapaamuotoinen hakemus todistuskopioineen. Mukaan voi laittaa myös puollon nykyisen oppilaitoksen opinto-ohjaajalta tai esimerkiksi Ohjaamon työntekijältä. Jos sopivassa ryhmässä on tilaa, opinto-ohjaaja järjestää kahden tai kolmen päivän koulutuskokeilun.
- **[Verkko-opintokokonaisuudet ammatillisen opiskelijan siirtymävaiheeseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitetty opiskelijan siirtymävaiheen tueksi sekä Valma-koulutuksen käyttöön verkko-opintokokonaisuuksia. Verkko-opintokokonaisuudet on toteutettu Moodle-oppimislustalle ja ne sisältävät aineistoihin perehtymistä, testejä, keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa sekä palautettavia tehtäviä.
- **[Valma-koulutuksen hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Uuteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA) tarvittiin selkeä ja strukturoitu malli monivaiheisen hakuprosessin sujumiseen. Toimintamallilla varmistetaan yhtenäinen toimintatapa ja sen saumaton kulku.
- **[Valman opiskelijoiden siirtyminen saattaen vaihtaen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Seinäjoen koulutuskuntayhtymässä, SEDU, VALMA-koulutuksen opiskelijoiden sujuvaa siirtymää ammatilliseen koulutukseen on pilotoitu ja kuvattu saattaen vaihto -prosessin avulla.
- **[Joustavan sisäänoton muistilista](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Seinäjoen koulutuskuntayhtymässä on luotu henkilöstölle muistilista jatkuvan haun ja joustavan sisäänoton käytäntöjä helpottamaan. Muistilistaan on kerätty hakuvaiheesta opiskelijan opintojen alkamiseen muistin tueksi muistettavaa ja perehdytysasioita.
- **[Koulutustutustuminen ja tutkinnon osan suorittamisen -toimintamalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Toimintamallissa on kuvattu koulutustutustuminen ja tutkinnon osan suorittamisen vaiheet opiskelijan siirtymätilanteessa. Toimintamalli perustuu henkilökohtaistamisen periaatteelle, lähtee opiskelijan tarpeesta ja pyrkii ratkaisemaan yksilön ammatinvalintaan liittyvän solmun. Tällä hetkellä toimintamallia on käytetty siirtymätilanteissa olevien opiskelijoiden kanssa, mutta malli soveltuu myös opiskelijan työllistymisen edistämiseen ja tutkinnon laajentamiseen
- **[Action - vapaaehtoisena oppimassa menetelmäopas](#)** (Vapaaehtoisena oppimassa)

Opas vapaaehtoistyöprojektin toteuttamiseksi Valma-opinnoissa. Oppaasta löytyy ohjeet vapaaehtoisuusprojektin toteuttamisesta kohteen valinnasta aina arviointiin asti.

- [Tšetanes naal - koulutuspoluilla –tukimalli asiakastyöhön](#) (Tsetanes Naal)
Malli toimii romaniasiakkaiden tukemiseksi koulutuspoluilla eteenpäin. Alkuvaiheessa tuen tarve on suurempi, mutta yhteydenpidon tulee olla riittävän tiivistä koko prosessin ajan. Mallissa pyritään kasvattamaan asiakkaan vastuunottoa, ja pidetään suunnitelma ja eteneminen joustavina.
- [Romanityöntekijä tukena Ohjaamossa](#) (Tsetanes Naal)
Ohjaamon kanssa yhteistyössä sovitaan alueen tarpeisiin sopiva sapluuna romanityöntekijän osallistumisesta Ohjaamossa romaninuorten tavoittamiseksi ja kohtaamiseksi. Romanityöntekijä tulee mukaan neuvonta- ja päivystystyöhön työpari-periaatteella (romanityöntekijä yhdessä pääväestöä edustavan työntekijän kanssa).
- [OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#) (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteettityöskentelyä ja työ- ja opiskeluvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työestetään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.

B. Henkilökohtaistaminen

Henkilöstön osaamisen kehittäminen: ohjeet ja työkalut

Henkilökohtaistamiseen on henkilöstön ohjaamisen kehittämiseksi kehitteillä erilaisia ohjeistuksia ja työkaluja. Lisäksi muutamassa hankkeessa on pyrkimyksenä luoda aivan uudenlaisia opettajuuden malleja kohti ohjaavaa opettajuutta. Lisäksi opettajien ja ohjaajien avuksi on kuvattu erilaisia ohjauksen polkuja ja avattu ohjauksen sisältöjä.

Henkilöstön osaamisen tueksi ollaan työstämässä mm. verkkokursseja monikulttuurisista ohjausvalmiuksista, työkaluja toimintakulttuurien muuttamiseen, sähköisiä työvälineitä opintojen seuraamiseen, valmennuskoulutuksen opinto-ohjaajille ja ryhmänohjaajille esimerkiksi uraohjauksesta, moninaisuudesta tai korkeakouluopintoihin siirtymisestä. Lisäksi henkilöstön osaamista opintopolkujen ohjaamiseen ja ymmärtämiseen ollaan lisäämässä esimerkiksi Yksilöllisyyttä opintopoluille -hankkeessa, tästä on syntynyt Sampon opintopolkuja -käytäntö. Ohjauspolkuja pyritään myös kirjoittamaan auki ja näkyviin työkaluksi ohjaajille ja opettajille.

Poluttamo-hankkeessa on luotu muistilista oppimisanalytiikan käyttämiseksi oppilaitoksissa. Niiden pohjaksi on työstetty selvitys, jossa tarkastellaan oppilaiden henkilötietojen käsittelyyn ja hyödyntämiseen liittyviä lainalaisuuksia MyDatan näkökulmasta.

Yksi iso tema, johon on syntymässä erilaisia malleja, on uuden opettajuuden tukeminen. Opettajuudesta ohjaajuuteen -teemaisia käytäntöjä on syntynyt mm. Amisyrytyksessä oppiminen, Löydä sun juttu ja Taitava -hankkeissa. Esimerkiksi Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeessa opettajat toimivat ohjaustiimeinä, jotka vastaavat kollektiivisesti opiskelijaryhmien opiskelun ohjaamisesta osaamisperusteisuuden mukaisesti. Yksilöllisyyttä opintopoluille -hankkeessa on kirjoitettu auki Sampon opintopolkuja ja työstetty niitä visuaaliseen muotoon.

- [Monikulttuurinen osaaminen ja ohjaus 5 op](#) (Opin portaililla Pohjois-Pohjanmaalla)
Opin portaililla Pohjois-Pohjanmaalla – hankkeessa on kehitetty monikulttuurinen osaaminen ja ohjaamisen verkkokurssi monikulttuuristen opiskelijoiden ja työntekijöiden ohjaamisen ja perehdyttämisen tueksi. Taustalla ovat olleet kokemukset siitä, että maahanmuuttajataustaisen opiskelijan ohjaus vaatii erityisiä vaatimuksia ja valmiuksia opetustyöhön, ohjaukseen sekä oppilaitoksissa että työelämässä.
- [Opiskelijaa koskevat tiedot henkilökohtaistamisprosessin välineenä](#) (Poluttamo)

Poluttamo-hankkeessa on kehitetty erilaisia visuaalisia HOPS-malleja toiselle asteelle, joiden tavoitteena on selkeyttää opiskelijan kuvaa siitä, missä opintojen suhteen olla menossa ja mihin ollaan suuntaamassa. Lainsäädännön näkökulmasta tämä ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista. Mitä tietoja kerätään, miten, kenen toimesta, miten tietoja käytetään ja mihin analysoitu tieto päättyy?

- **[Muistilista oppimisanalytiikan käyttämiseksi oppilaitoksissa](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa on laadittu muistilista oppimisanalytiikan käyttämiseen.
- **[Oikeudellisia näkökulmia MyDataan oppilaitoksissa – ihmiskeskeinen oppimisanalytiikka](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa tuotetussa Oikeudellisia näkökulmia MyDataan oppilaitoksissa -selvityksessä tarkastellaan oppilaiden henkilötietojen käsittelyyn ja hyödyntämiseen liittyviä lainalaisuuksia MyDatan näkökulmasta etenkin toisen asteen oppilaitoksissa, huomioiden lisäksi lasten henkilötietojen käsittelyyn liittyvät erityispiirteet.
- **[Oppimisanalytiikka tulee – oletko valmis?](#)** (Poluttamo)
Oppimisanalytiikka tulee – oletko valmis? -selvitys luo käytännönläheisen katsauksen oppimisanalytiikkaan ja sen avaamiin mahdollisuuksiin.
- **[Oppimisanalytiikka](#)** (Poluttamo)
Oppimisanalytiikka on nopeasti kehittyvä ala. Oppimisanalytiikalla ymmärretään yleisesti oppijoista kertyvien tietojen keräämistä, analysointia ja raportointia siten, että voidaan ymmärtää ja optimoida oppimista ja oppimisen ympäristöjä.
- **[Oppijan digitaalinen jalanjälki](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa tuotetussa Oppijan digitaalinen jalanjälki -selvityksessä kuvataan niitä seikkoja ja toimenpiteitä, jotka oppilaitosten tulee huomioida ja toteuttaa, jotta oppimisdataa ja siihen pohjautuvaa oppimisanalytiikkaa voitaisiin hyödyntää.
- **[Selvitys 2: Oppijan digitaalinen jalanjälki](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa tuotetussa Oppijan digitaalinen jalanjälki -selvityksessä kuvataan niitä seikkoja ja toimenpiteitä, jotka oppilaitosten tulee huomioida ja toteuttaa, jotta oppimisdataa ja siihen pohjautuvaa oppimisanalytiikkaa voitaisiin hyödyntää.
- **[Teema 4: Multimodaalinen portfolio](#)** (Poluttamo)
Multimodalisuudella tarkoitetaan monimediallisia aineistoja, jotka tukevat useiden aistikanavien käyttöä. HAMKissa kehitetään osana Poluttamo-hanketta menetelmiä oman osaamisen esittämiseen multimodaalisin keinoin.
- **[Data oppimisen edistäjänä](#)** (Poluttamo)
Ammatillisissa opinnoissa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon kuvia ja visualisointeja hahmottamisen tukena. Käytössä on erilaisia 360-ympäristöjä ja still-kuvaan linkitettyjä aineistoja ja jäsenyksiä (esim. ThingLink).
- **[Sampon opintopolkua](#)** (Yksilöllisyyttä opintopoluille)
Vaihtoehtoisten, yksilöllisten ja joustavien sekä työelämälähtöisten opiskeluvaihtoehtojen visualisointia on toteutettu kuvaamalla oppimisympäristöjä, opiskelutilanteita sekä tuottamalla alan keskeisiä työtehtäviä esitteleviä videoita.
- **[Ohjaustyökalu OmaPolku OSAOssa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Ohjaustyökalu on tarkoitettu kaikkien käyttöön. Niin opiskelijan, huoltajan, opettajan, ohjaajan, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan kuin myös muiden ohjaustahojen. Työkaluun on koottu olemassa olevia opiskelun muotoja, tuki- ja ohjausmuotoja ammattiopistossa. Uusi ammatillinen lainsäädäntö on huomioitu.
- **[Monitoimijuus koulussa Yhteisöllinen hyvinvointi ja siirtymien tukeminen](#)** (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)
Julkaisu kokoaa yhteen Ennaltaehkäisevä monitoimijuus: Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy osaksi koulujen toimintakulttuuria (EMOK) -hankkeen aikana toteutettuja toimintoja. Julkaisu esittelee erilaisia työtapoja yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämiseen ja siirtymien tukemiseen hankkeen toimintojen ja toiminnassa mukana olleiden kokemusten kautta.
- **[Ohjaava opettajuus](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Ohjauksellisen opettajuuden työote ja tiivis yhteistyö nuoren kanssa toimivien ohjaustahojen kanssa, kuten opinto-ohjaajien ja ohjaamotyöntekijöiden kanssa.
- **[Opettajasta ohjaajaksi YritysAmis-mallissa](#)** (Amisyrytyksessä oppiminen)
KAO:n YritysAmiksessa on toteutettu osaamisperusteisia opetussuunnitelmia yrittämällä oppimisen pedagogiikalla. Oppilaitosympäristöt on muokattu työpaikkaympäristöiksi. Opiskelijoita ei jaotella ryhmiin, vaan kaikki tietyn osaamisalan opiskelijat kuuluvat samaan Amisyrytykseen. Opettajatiimit ohjaavat oppimista, jota hankitaan tekemällä töitä työelämän tapaan oikeille asiakkaille. Opettajan rooli muuttuu työnjohtajaksi ja ohjaajaksi.
- **[Valmentava opettajuus](#)** (Löydä sun juttu)
Tampereen ammattikorkeakoulussa on kehitetty yhdessä Ahlmanin ammatti- ja aikuisopiston kanssa opetus- ja ohjaushenkilöstön prosessinomainen täydennyskoulutusmalli ohjausosaamisen ja tiimiopettajuuden kehittämiseksi.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)

Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkko-neuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.

- [Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#) (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutus suunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.
- ["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjausväline](#) (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkostojen yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjausvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen sanoittamiseksi ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tueksi on työn alla käytäntöjä henkilökohtaistamisprosessin tukemiseen, osaamisen sanoittamiseen ja esille tuomiseen ja opiskelijoiden oman osaamisen pohtimiseen. Tähän on nostettu selkeämpiä esimerkkejä, mutta useassa muussakin hankkeessa työstetään osaamisen sanoittamiseen liittyvien menetelmiä.

Henkilökohtaistamisprosessia on kehitetty Sisu-hankkeen sisäisen siirtymän hallinnollisessa toimintamallissa, jossa opiskelijahallintojärjestelmään tallennetut tiedot siirtyvät suoraan uuteen opiskelupaikkaan, joka helpottaa osaamisen tunnistamista. Samassa hankkeessa on kehitetty opiskelijan alkukartoituslomake. Tervareitti-hankkeessa kehitetty toimintakykyarvioinnin malli on myös hyvä esimerkki henkilökohtaistamisen mallista.

Osaamisen sanoittamiseksi Opit työssä -hankkeessa taas on auki kirjoitettu tutkinnonosia osaamiskartoiksi, joiden avulla opiskelija ja työvalmentaja työpajalla voivat kirjoittaa auki työpajalla kertynyttä osaamista. Tämän avulla ammatillisiin opintoihin siirryttäessä opinto-ohjaajan tai ammatillisten aineiden opettajan on helppo tunnistaa kertynyt osaamiseksi osaksi tutkinnonosaa.

Lisäksi työn alla on käytäntöjä opiskelijan osaamisidentiteetin muodostumiseen, opiskelijan itseohjaavuuteen sekä oman osaamisen auki kirjoittamiseen esimerkiksi sähköisen portfolion muodossa.

- [Opiskelijan alkukartoituslomake](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Alkukartoituskysely on tarkoitettu ryhmänohjaajien työkaluksi opiskelijoiden henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisen, varhaisen puuttumisen ja opiskelijatuntemuksen tueksi.
- [Toimintakyvyn arviointi](#) (Tervareitti)
Toimintakykyarvio on oppilaanohjauksen ja opetuksen työväline. Sen tarkoituksena on selvittää oppilaan ja hänen arjessaan toimivien yhteinen näkemys oppilaan toimintakyvystä. Toimintakykyarvion tietoa voidaan käyttää opetuksen ja siihen liittyvän tuen järjestämisen, oppilaanohjauksen sekä esimerkiksi pedagogisten asiakirjojen laatimisen tukena.
- [Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.
- [Osaamiskartat pajaoppimiseen](#) (Opit työssä)
Opit työssä -hankkeessa laadittiin osaamisen tunnistamista varten ammatillisten opettajien ja työpajojen/säätiöiden yhteistyönä osaamiskarttoja. Osaamiskarttojen tarkoituksena on sanoittaa opiskelijalle ja työvalmentajille työpajalla,

työpaikalla, säätiöllä tai työssäoppimisessa kertyvää osaamista suhteessa ammatillisten tutkintojen tutkinnon perusteisiin.

- **[Osaamismatka-konsepti](#)** (Osaamispolkuja tulevaisuuteen, OSATA)
Osaamismatka ammattilaisuuteen kasvamisesta -konsepti on neljästä tapaamisesta muodostuva kokonaisuus, jossa opiskelijat työstävät suhdettaan opiskelemaansa alaan ja sen kytkeytymistä omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa.
- **[ePortfolio](#)** (See me - Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistamishanke)
Hankkeessa on luotu ePortfolio-toimintamalli ja tehty 28 ePortfoliota.
- **[See me -hankkeen loppuraportti](#)** (See Me - Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistamishanke)
See me-hankkeen loppuraportissa on tarkoitus kuvata hankkeen toimintaa, tuloksia, haasteita, nuorten maahanmuuttajien osaamista sekä hankkeessa mukana olevien työntekijöiden omia oivalluksia ja menetelmiä. Tarkoituksena on myös levittää hyviä käytäntöjä ja avata hankearkea.
- **[Teema 4: Multimodaalinen portfolio](#)** (Poluttamo)
Multimodalisuudella tarkoitetaan monimediallisia aineistoja, jotka tukevat useiden aistikanavien käyttöä. HAMKissa kehitetään osana Poluttamo-hanketta menetelmiä oman osaamisen esittämiseen multimodaalisin keinoin.
- **[Data oppimisen edistäjänä](#)** (Poluttamo)
Ammatillisissa opinnoissa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon kuvia ja visualisointeja hahmottamisen tukena. Käytössä on erilaisia 360-ympäristöjä ja still-kuvaan linkitettyjä aineistoja ja jäsenyyksiä (esim. ThingLink).

Henkilökohtaistamista tukevat järjestelmät, prosessit ja rakenteet

Sisu-hankkeen OmaPolku OSAOssa on ohjaustyökalu siirtymien tueksi. Erilaiset ohjausta ja prosesseja kehittävät tai näkyväksi tekevät käytännöt auttavat hahmottamaan henkilökohtaistamista ja juurruttamaan sitä osaksi arkea. Yksi hyvä esimerkki henkilökohtaistamista tukevasta rakenteiden muutoksesta on YritysAmis-malli, jossa valittujen tutkintoalojen opintoja on muutettu kerralla työelämälähtöisiksi ja yrittäjyyteen perustuviksi osaamisperusteisuutta tukeviksi ympäristöiksi. Tämä käytäntö pohjaa ajatukseen, että osaamisperusteisuutta ja henkilökohtaistamista ei ole mahdollisuutta toteuttaa ilman opettajuuden ja oppimisympäristöjen rakenteellista muutosta. Siellä opettajuus perustuu tiimiohjaajuuteen, ja opetus tapahtuu projektiluonteisesti yritysmäisissä oppimisympäristöissä. Keskiössä on osaaminen.

Poluttamo-hankkeessa on kehitetty ohjeistuksia ihmiskeskeiseen oppimisanalytiikkaan ja oppimisanalytiikan hyödyntämiseen. Lisäksi hankkeessa on työstetty ohjeistuksia tilanteisiin, joissa käsitellään lasten ja nuorten henkilötietoja.

- **[Siirtyjän opintopolun kuvaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussuunnitelmassa.
- **[Ohjaustyökalu OmaPolku OSAOssa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Ohjaustyökalu on tarkoitettu kaikkien käyttöön. Niin opiskelijan, huoltajan, opettajan, ohjaajan, opinto-ohjaajan, ryhmäohjaajan kuin myös muiden ohjaustahojen. Työkaluun on koottu olemassa olevia opiskelun muotoja, tuki- ja ohjausmuotoja ammattiopistossa. Uusi ammatillinen lainsäädäntö on huomioitu.
- **[Osaamismatka-konsepti](#)** (Osaamispolkuja tulevaisuuteen, OSATA)
Osaamismatka ammattilaisuuteen kasvamisesta -konsepti on neljästä tapaamisesta muodostuva kokonaisuus, jossa opiskelijat työstävät suhdettaan opiskelemaansa alaan ja sen kytkeytymistä omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa.
- **[YritysAmis-malli](#)** (Amisyrityksessä oppiminen)
Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa AmisYritykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille.
- **[Oikeudellisia näkökulmia MyDataan oppilaitoksissa – ihmiskeskeinen oppimisanalytiikka](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa tuotetussa Oikeudellisia näkökulmia MyDataan oppilaitoksissa -selvityksessä tarkastellaan oppilaiden henkilötietojen käsittelyyn ja hyödyntämiseen liittyviä lainalaisuuksia MyDatan näkökulmasta etenkin toisen asteen oppilaitoksissa, huomioiden lisäksi lasten henkilötietojen käsittelyyn liittyvät erityispiirteet.

- **[Opiskelijaa koskevat tiedot henkilökohtaistamisprosessin välineenä](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa on kehitetty erilaisia visuaalisia HOPS-malleja toiselle asteelle, joiden tavoitteena on selkeyttää opiskelijan kuvaa siitä, missä opintojen suhteen olla menossa ja mihin ollaan suuntaamassa. Lainsäädännön näkökulmasta tämä ei kuitenkaan ole aivan yksinkertaista. Mitä tietoja kerätään, miten, kenen toimesta, miten tietoja käytetään ja mihin analysoitu tieto päättyy?
- **[Oppimisanalytiikka tulee – oletko valmis?](#)** (Poluttamo)
Oppimisanalytiikka tulee – oletko valmis? -selvitys luo käytännönläheisen katsauksen oppimisanalytiikkaan ja sen avaamiin mahdollisuuksiin.
- **[Oppimisanalytiikka](#)** (Poluttamo)
Oppimisanalytiikka on nopeasti kehittyvä ala. Oppimisanalytiikalla ymmärretään yleisesti oppijoista kertyvien tietojen keräämistä, analysointia ja raportointia siten, että voidaan ymmärtää ja optimoida oppimista ja oppimisen ympäristöjä.
- **[Oppijan digitaalinen jalanjälki](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa tuotetussa Oppijan digitaalinen jalanjälki -selvityksessä kuvataan niitä seikkoja ja toimenpiteitä, jotka oppilaitosten tulee huomioida ja toteuttaa, jotta oppimisdataa ja siihen pohjautuvaa oppimisanalytiikkaa voitaisiin hyödyntää.
- **[Selvitys 2: Oppijan digitaalinen jalanjälki](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa tuotetussa Oppijan digitaalinen jalanjälki -selvityksessä kuvataan niitä seikkoja ja toimenpiteitä, jotka oppilaitosten tulee huomioida ja toteuttaa, jotta oppimisdataa ja siihen pohjautuvaa oppimisanalytiikkaa voitaisiin hyödyntää.
- **[Muistilista oppimisanalytiikan käyttämiseksi oppilaitoksissa](#)** (Poluttamo)
Poluttamo-hankkeessa on laadittu muistilista oppimisanalytiikan käyttämiseen.
- **[Teema 4: Multimodaalinen portfolio](#)** (Poluttamo)
Multimodalisuudella tarkoitetaan monimediallisia aineistoja, jotka tukevat useiden aistikanavien käyttöä. HAMKissa kehitetään osana Poluttamo-hanketta menetelmiä oman osaamisen esittämiseen multimodaalisin keinoin.
- **[Data oppimisen edistäjänä](#)** (Poluttamo)
Ammatillisissa opinnoissa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon kuvia ja visualisointeja hahmottamisen tukena. Käytössä on erilaisia 360-ympäristöjä ja still-kuvaan linkitettyjä aineistoja ja jäsenyyksiä (esim. ThingLink).
- **[Triangeli-malli](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen triangeli-malli mahdollistaa yhteistyön myös niihin yrityksiin, joissa ei ole mahdollista oppia ja näyttää kaikkia tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi monet mikroyritykset ja kapealle osaamisalalle erikoistuneet yritykset.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **[Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutus suunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.
- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjauksväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkostojen yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjauksvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.

Ohjaaminen

Henkilökohtaistamiseen liittyen on tietenkin työn alla myös ohjaamista tukevia käytäntöjä. Osittain näissä on samoja kuin henkilökunnan osaamista käsitelleessä kappaleessa. Luonnollisesti ohjaajuutta tukee aiemmassa kappaleessa esitellyt opettajuuden ja ohjaajuuden uudet mallit, jotka tähänkin on kerätty ensimmäiseksi. Näiden lisäksi erilaisia ohjauksen tapoja on kehitetty ohjauksen ja pedagogisten ratkaisujen tukemiseen nivelvaihesiirtymissä, yksilölliseen ohjaukseen ja opinto-ohjauksen kehittämiseen.

Sisu-hankkeessa SISU-ryhmä tarjosi keskeyttämisvaarassa oleville Valma-koulutuksen opiskelijoille yksilöllistä ohjausta siirtymävaiheeseen. Oma reitti -hankkeessa kehitettiin Oma reitti -ohjaaja ja Oma reitti -valmentaja mallit, joissa ohjaaja kulkee joko opiskelijan rinnalla tilanteissa, joissa opinnot eivät etene tai antaa opiskelijalle ohjausapua pulmatilanteissa. Nuorisotakuusta toimeen -hankkeessa on kehitetty yhden aikuisen tuen malli ja Opin portaililla Pohjois-Pohjanmaalla mentorointimalli.

Henkilökohtaistamisen tueksi on myös esimerkiksi Poluttamo-hankkeessa kehitteillä visuaalinen HOPS -nettityökalu, joka auttaa opiskelijaa ja ohjaamaan hahmottamaan opiskelija opiskelupolun. Lapin TNO-hankkeen koulutusneuvontapalveluiden malli kokoaa yhteen Lapin ohjauspalvelut.

- **[YritysAmis-malli](#)** (Amisyrytyksessä oppiminen)
Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa AmisYritykseen. Luokkahuoneet ja työpaikat on muutettu yritysmaisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille. Yritysamis perustuu viiteen perusajatukseseen
- **[Opettajasta ohjaajaksi YritysAmis-mallissa](#)** (Amisyrytyksessä oppiminen)
KAO:n YritysAmiksessa on toteutettu osaamisperusteisia opetussuunnitelmia yrittämällä oppimisen pedagogiikalla. Oppilaitosympäristöt on muokattu työpaikkaympäristöiksi. Opiskelijoita ei jaotella ryhmiin, vaan kaikki tietyn osaamisalan opiskelijat kuuluvat samaan Amisyrytykseen. Opettajatiimit ohjaavat oppimista, jota hankitaan tekemällä töitä työelämän tapaan oikeille asiakkaille. Opettajan rooli muuttuu työnjohtajaksi ja ohjaajaksi.
- **[Valmentava opettajuus](#)** (Löydä sun juttu)
Tampereen ammattikorkeakoulussa on kehitetty yhdessä Ahlmanin ammatti- ja aikuisopiston kanssa opetus- ja ohjaushenkilöstön prosessinomainen täydennyskoulutusmalli ohjausosaamisen ja tiimiohjaajuuksien kehittämiseksi.
- **[Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.
- **[Siirtyjän opintopolun kuvaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.
- **[SISU-ohjausmalli ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Toimintamallissa on pilotoitu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia. SISU-ryhmä tarjosi ohjausta Valma-koulutuksen (Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutus) opiskelijoille lukuvuonna 2015-2016. Toimintamallin kohteena ovat olleet vahvaa yksilöllistä tukea tarvitsevat Valma-koulutuksen opiskelijat, jotka olivat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.
- **[Siirtymävaiheen opinto-ohjaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Kuvaus Koulutuskeskus Sedun siirtymävaiheen opinto-ohjauksesta.
- **[SISULA-toimintamalli ammatilliseen peruskoulutukseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitteillä tuetun, yksilöllisen oppimisen ja ohjauksen toimintamalli. SISULA-toiminta tarjoaa lukuvuonna 2016–2017 yksilöllistä ohjausta ja tuettua, yksilöllistä oppimista ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoille, jotka ovat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.
- **[Ohjaustyökalu OmaPolku OSAOssa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Ohjaustyökalu on tarkoitettu kaikkien käyttöön. Niin opiskelijan, huoltajan, opettajan, ohjaajan, opinto-ohjaajan, ryhmäohjaajan kuin myös muiden ohjaustahojen. Työkaluun on koottu olemassa olevia opiskelun muotoja, tuki- ja ohjausmuotoja ammattiopistossa. Uusi ammatillinen lainsäädäntö on huomioitu.
- **[Osaamismatka-konsepti](#)** (Osaamispolkuja tulevaisuuteen, OSATA)
Osaamismatka ammatillisuuteen kasvamisesta -konsepti on neljästä tapaamisesta muodostuva kokonaisuus, jossa opiskelijat työstävät suhdettaan opiskelemaansa alaan ja sen kytkeytymistä omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa.
- **[Oma Reitti-OHJAAJA](#)** (Oma reitti)
Oma Reitti-ohjaaja toimii opiskelijan rinnalla kulkijana tilanteissa, kun opiskelijan opinnot eivät etene suunnitelman mukaan. Ohjaaja tavoittelee opiskelijan ja seuraa opiskelijan osallistumista sovittuihin toimenpiteisiin ja opintojen

suorittamiseen. Ohjaaja antaa tukea opiskelijalle opintojen suorittamisessa sekä antaa lisätukea työssäoppimisjaksojen toteutumiseen.

- **[Oma Reitti-SUUNNITTELIJA](#)** (Oma reitti)
Oma Reitti-suunnittelija toimii yhteistyössä opetus- ja opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa oppilaitoksessa. Suunnittelija antaa opiskelijalle yksilöllisempää ja tiiviimpää tukea sovitulle ajanjaksolle. Suunnittelija tavoittaa opiskelijan tilanteissa, kun huoli opintojen etenemisestä on opettajalla, opiskelijalla itsellään tai opiskelijahuollon edustajalla. Oma Reitti suunnittelija käy ohjauskeskusteluja opiskelijan kanssa sekä antaa lisäohjausta pulmatilanteissa.
- **[Yhden aikuisen tuen malli](#)** (Nuorisotakuusta toimeen)
Yhden aikuisen tuen mallissa tukea tarvitsevat nuoret saavat rinnalleen yhden aikuisen, joka auttaa ja tukee nuorta eri tilanteissa, eikä nuori joudu enää toimimaan yksin monien eri organisaatioiden ja viranomaisten kanssa. Mallin tavoitteena on selkiyttää ja johdonmukaistaa nuoren tuen polkua.
- **[Romanioppilaiden koulunkäynnin intensiivinen tukiohjelma](#)** (Tsetanes Naal)
Käytännön tavoitteena on parantaa alueen romaninuorten koulutustasoa ja vähentää koulupudokkuutta tehokkaan tukitoiminnan kautta.
- **[Näkökulmia VOPS:iin 2017](#)** (Poluttamo)
Katsaus on eräänlainen kooste työpäiväkirjasta ja ensimmäisen vuoden yhteenveto Poluttamo-oppilaitosten VOPS-suunnittelusta ja kokeiluista: mitä on pohdittu ja kehitelty tähän mennessä, mistä on haettu inspiraatiota suunnitteluun, millaisia havaintoja on tehty ja mitä on opittu sekä millaisia suunnitelmia on lähdetty toteuttamaan ja pilotoidaan vuonna 2017 opiskelijoiden ja ohjaajien kanssa.
- **[Data oppimisen edistäjänä](#)** (Poluttamo)
Ammatillisissa opinnoissa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon kuvia ja visualisointeja hahmottamisen tukena. Käytössä on erilaisia 360-ympäristöjä ja still-kuvaan linkitettyjä aineistoja ja jäsennyksiä (esim. ThingLink).
- **[Mentoritoiminta](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Mentoritoiminnassa suomen kieliset mentorit toimivat mentoroitavien tukena. Molemmat, sekä mentorit että mentoroitavat, ovat opiskelijoita.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **[Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutussuunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.
- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjausväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkoston yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjausvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.

C. Yksilöllisyyden toteutuminen

Joustavuus ja yksilöllisyys

Yksilöllisyyden toteutumiseksi hankkeissa on kehitteillä käytäntöjä joustavuuden ja yksilöllisyyden toteutumiseksi. Tähän on nostettu myös käytäntöjä, joiden avulla joustavuus on mahdollisuutta kytkeä myös osaksi rakenteita. Lisäksi esiin on nostettu käytäntöjä, jotka toimivat konkreettisina työkaluina joustavuuden ja yksilöllisyyden edistämiseen.

Vaihtoehtoisia ja joustavia opintopolkuja kuvataan ja visualisoidaan esimerkiksi Yksilöllisyyttä opintopoluille -hankkeessa, esimerkkinä Sampon opintopolkuja -käytäntö. Sisu-hankkeessa taas on työstetty malli

toimenkuvista ja työnjaosta siirtymätilanteessa, jossa keskiössä on siirtymävalmentajan toimenkuva. Lisäksi hankkeessa on kuvattu siirtymistä estävät tekijät sekä siirtyjän opintopolku. Myös EMOK-hankkeessa on kehitetty siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja, joita on kuvattu EMOK-hankkeen oppaassa.

Sisu-hankkeessa on joustavuuteen liittyen kehitetty sisäisen siirtymän hallinnollinen toimintamalli, jossa eroamisen sijasta alaa vaihtava opiskelija muuttuu siirtyväksi opiskelijaksi. Mallissa koulutuksen järjestäjän hallinnolliset käytännöt mahdollistavat sen, että alaa vaihdettaessa opiskelijan ei tarvitse erota tai keskeyttää opintoja, mikä myös estää erotilastojen vääristymisen.

Joustavuuteen liittyen on kehitetty myös työvaltaisia opinnollistamisen malleja, joita tarkemmin esitellään myöhemmin. Opit työssä -hankkeessa on työstetty työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli ja prosessikuvaus ja Vastuuta 2020 on syntymässä vastaavanlainen opinnollistamisen prosessi, joka edesauttaa nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla. Taitava-hankkeessa on syntynyt Triangeli-malli yhteistyön tueksi niiden työelämäkumppaneiden kanssa, joissa ei voi näyttää kaikkia tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia.

Lisäksi keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille on kehitetty avoimen ammattiopiston ja opiskelun malleja, kuten Oma reitti ja Huoltamo -hankkeen käytännöt osoittavat. Nojat-hankkeen elämäntaidot -työpaja tukee nuoren toimijuutta.

- [Sampon opintopolkuja](#) (Yksilöllisyyttä opintopoluille)
Vaihtoehtoisten, yksilöllisten ja joustavien sekä työelämälähtöisten opiskeluvalintojen visualisointia on toteutettu kuvaamalla oppimisympäristöjä, opiskelutilanteita sekä tuottamalla alan keskeisiä työtehtäviä esitteleviä videoita.
- [Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.
- [Siirtyjän opintopolun kuvaus](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.
- [Ohjaustyökalu OmaPolku OSAOssa](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Ohjaustyökalu on tarkoitettu kaikkien käyttöön. Niin opiskelijan, huoltajan, opettajan, ohjaajan, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan kuin myös muiden ohjaustahojen. Työkaluun on koottu olemassa olevia opiskelun muotoja, tuki- ja ohjausmuotoja ammattiopistossa. Uusi ammatillinen lainsäädäntö on huomioitu.
- [Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
Hanke on koonnut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitetyihin haasteisiin.
- [SISULA-toimintamalli ammatilliseen peruskoulutukseen](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitteillä tuetun, yksilöllisen oppimisen ja ohjauksen toimintamalli. SISULA-toiminta tarjoaa lukuvuonna 2016–2017 yksilöllistä ohjausta ja tuettua, yksilöllistä oppimista ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoille, jotka ovat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.
- [Monitoimijuus koulussa Yhteisöllinen hyvinvointi ja siirtymien tukeminen](#) (Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK)
Julkaisu kokoaa yhteen Ennaltaehkäisevä monitoimijuus: Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy osaksi koulujen toimintakulttuuria (EMOK) -hankkeen aikana toteutettuja toimintoja. Julkaisu esittelee erilaisia työtapoja yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämiseen ja siirtymien tukemiseen hankkeen toimintojen ja toiminnassa mukana olleiden kokemusten kautta.
- [Elämäntaidot -toiminta](#) (Nojat)

Elämäntaidot –toiminnan tavoitteena on tukea nuorten itsetuntemusta, hyvää mielenterveyttä ja toimijuutta. Voimavarakeskeisiä menetelmiä soveltava psykoedukatiivinen kokonaisuus tukee nuoruuteen liittyvien kehitystehtävien, kuten itsetuntemus ja tulevaisuuteen suuntautuneisuus, toteutumista.

- **[Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Uuden sisäisen siirron toimintamallin avulla opiskelijahallintojärjestelmään tallennetut tiedot (opintojen suoritukset/oppimisen/osaamisen arviointitiedot/HOPS-, HOJKS-tiedot) siirtyvät seuraavaan opiskelupaikkaan. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen jouhevoituu, kun aiemmassa opiskelupaikassa suoritetuista opinnoista opiskelijan ei tarvitse esittää erillisiä dokumentteja.
- **[Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli](#)** (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneeet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.
- **[Opinnollistamisen prosessi](#)** (Vastuuta 2020)
Opinnollistaminen –palvelutuote tehdään monipuolistamaan nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla. Syntyy joustavia opintopolkuja, jotka tukevat nuoren kiinnittymistä koulutukseen. Opinnollistaminen laajennetaan koskemaan Länsi-Uudenmaan alueen kuntien työpajoja sekä muita kolmannen sektorin toimijoita, joilla on valmiuksia lähteä kehittämään toimintaa osaamisen tunnistamisessa.
- **[Näkökulmia VOPS:iin 2017](#)** (Poluttamo)
Katsaus on eräänlainen kooste työpäiväkirjasta ja ensimmäisen vuoden yhteenveto Poluttamo-oppilaitosten VOPS-suunnittelusta ja kokeiluista: mitä on pohdittu ja kehitelty tähän mennessä, mistä on haettu inspiraatiota suunnitteluun, millaisia havaintoja on tehty ja mitä on opittu sekä millaisia suunnitelmia on lähdetty toteuttamaan ja pilotoimaan vuonna 2017 opiskelijoiden ja ohjaajien kanssa.
- **[Avoin ammattiopisto](#)** (Oma reitti)
Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.
- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu tarjoaa vaihtoehtoisen ja joustavan tavan nuorelle tai aikuiselle hankkia opinnoissa tai työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä eri oppilaitosten kaikille avointen opintojen tarjontaa. Opiskelu tapahtuu verkossa joko itsenäisesti tai oppimisen ohjaajan johdolla.
- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun käyttöönoton ohjeet](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun (www.avoimetammatillisetopinnot.fi) käyttöönoton ohjeet on suunnattu oppilaitoksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan palvelun kautta kaikille avoimia ammatillisia opintoja.
- **[Verkko-opintokokonaisuudet ammatillisen opiskelijan siirtymävaiheeseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitetty opiskelijan siirtymävaiheen tueksi sekä Valma-koulutuksen käyttöön verkko-opintokokonaisuuksia. Verkko-opintokokonaisuudet on toteutettu Moodle-oppimislustalle ja ne sisältävät aineistoihin perehtymistä, testejä, keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa sekä palautettavia tehtäviä.
- **[Avoimen oppimisen JEES-tukipiste](#)** (Huoltamo-hanke)
Avoimen oppimisen JEES-tukipisteen toiminta pilottioppilaitos Esedulla. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa. Tukipisteellä toimii ohjaajana opiskelijavalmentaja.
- **[Romanioppilaiden koulunkäynnin intensiivinen tukiohjelma](#)** (Tsetanes Naal)
Käytännön tavoitteena on parantaa alueen romaninuorten koulutustasoa ja vähentää koulupudokkuutta tehokkaan tukitoiminnan kautta.
- **[Triangeli-malli](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen triangeli-malli mahdollistaa yhteistyön myös niihin yrityksiin, joissa ei ole mahdollista oppia ja näyttää kaikkia tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi monet mikroyritykset ja kapealle osaamisalalle erikoistuneet yritykset.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.

- [Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#) (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutus suunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.
- [Hankkeen audiovisuaalinen väliraportti](#) (NOPSA)
NOPSA-Nopea ammatillinen väylä työelämään -hankkeen hankesuunnitelman mukainen väliraportti on tuotettu audiovisuaalisessa muodossa. Väliraportissa voi tutustua hankkeen tuloksiin (ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö, uraohjaus ja yksilölliset joustavat opintopolut, kielten oppimisen polkuopintomallit = NOPSA-tiimit) 10 eri videon kautta.

Työvaltaisuus

Työvaltaisuutta edistetään esimerkiksi erilaisissa yrittäjyyttä tukevissa oppimisympäristöissä. Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeen YritysAmis-malli taas perustuu oppimisympäristöjen ja ohjauksen muutokseen, jossa siirrytään yrittäjämäiseen tiimijatteluun ja oppimisympäristöjen muuttamiseen työvaltaisuutta tukevaksi. Näillä käytännöillä on tarkoituksena tukea nuorten työelämävalmiuksia.

Lisäksi työvaltaista opiskelua mahdollistetaan esimerkiksi Opit työssä, Vastuuta 2020 ja Huoltamo -hankkeissa. Opit työssä -hankkeessa on syntynyt työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli, jossa sanoitetaan ja tunnustetaan oppimista, jota syntyy työvaltaisissa ympäristöissä kuten työpajoilla ja työpaikoilla. Hankkeessa kirjoitettiin yhdessä ammatillisten opettajien ja työvalmentajien kanssa auki työpaikoilla syntyvää osaamista osaamiskartoiksi, jotka tukevat tutkinnon osia. Näillä on mahdollista sanoittaa opiskelijan osaamista auki osaksi tutkinnon osaa siirryttäessä esimerkiksi ammatillisiin opintoihin työpajalta. Vastuuta 2020 -hankkeessa on luotu hieman vastaavanlainen opinnollistamisen prosessin malli ja Huoltamo-hankkeessa taas on luotu työvaltaisia opiskelulinjoja mm. lähihoitajille.

- [YritysAmis-malli](#) (Amisyrytyksessä oppiminen)
Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa AmisYritykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille. YritysAmiksessa kyse on pedagogiikasta, uudelta tavasta järjestää tutkinnon perusteiden mukaista opetusta. Toimintamallilla kehitetään työelämävalmiuksia.
- [Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli](#) (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneeet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.
- [Valmennusohjelma työvalmentajille ja opettajille](#) (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen käyttöön oton tueksi ja toimintamallien juurruttamiseksi osaksi organisaatioiden toimintaprosesseja ja -tapoja toteutettiin Opit työssä -hankkeessa työvalmentajille, opettajille ja johdolle valmennusohjelma.
- [Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä](#) (Opit työssä)
Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.
- [Opinnollistamisen prosessi](#) (Vastuuta 2020)

Opinnollistaminen –palvelutuote tehdään monipuolistamaan nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla. Syntyy joustavia opintopolkuja, jotka tukevat nuoren kiinnittymistä koulutukseen. Opinnollistaminen laajennetaan koskemaan Länsi-Uudenmaan alueen kuntien työpajoja sekä muita kolmannen sektorin toimijoita, joilla on valmiuksia lähteä kehittämään toimintaa osaamisen tunnistamisessa.

- **[Työelämälähtöiset opiskelulinjat](#)** (Huoltamo)
Työelämälähtöisissä opinnoissa torstai-aamupäivisin opiskelijat jalkautuivat työelämään, autenttiseen oppimisympäristöön oppimaan asioita, joita tähän saakka on opiskeltu oppilaitoksessa teoriatunneilla ja erilaisin harjoituksin.
- **[Hackathon-kilpailu](#)** (Huoltamo)
Hackathon määritellään tapahtumana, missä joukko ihmisiä kokoontuu ennalta määräytyksi ajaksi työstämään ratkaisuja annettuihin haasteisiin. Yhdistävää näille tapahtumille on osaaottavien asenne, kyky hypätä liikkuvan helikopterin kyytiin ja halu päästä tekemään jotain uutta ja mielenkiintoista.
- **[Työpajojen oppimisympäristöt](#)** (Huoltamo)
Prosessin tuloksena avattuja oppimisympäristöjä ovat työpajan auto- ja metallipajat sekä myymälä. Oppimisympäristöjen avaamisen myötä työpajalla on mahdollisuus suorittaa soveltuvin osin 17 auto-, kone- ja metallialan sekä liiketalouden perustutkintojen tutkinnon osaa.
- **[Triangeli-malli](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen triangeli-malli mahdollistaa yhteistyön myös niihin yrityksiin, joissa ei ole mahdollista oppia ja näyttää kaikkia tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi monet mikroyritykset ja kapealle osaamisalalle erikoistuneet yritykset.

Oppimisympäristöjen kehittäminen

Hankkeissa syntyy myös uusia oppimisympäristöjä, jotka tukevat osaamisperusteisuutta ja yksilöllisiä polkuja. Uudenlaisia oppimisympäristöjä syntyy varsinkin aiemmin esitellyissä yrittäjyyskasvatukseen perustuvissa käytännöissä (kuten Amisytyksessä oppiminen -hankkeessa). YritysAmis-mallissa oppimisympäristöjä on muutettu konkreettisesti perinteisistä luokkatiloista ja lukujärjestyksistä projektimaisiin työvaltaisuutta ja yrittäjyyttä tukeviin työsaleihin ja luoviin ratkaisuihin. Poluttamo-hankkeessa on luotu vertaisvalmennuksen malli, jossa hiljattain samassa tilanteessa olleet opiskelijat tukevat toisiaan opiskeluissa.

Näiden lisäksi esimerkiksi Opit työssä -hankkeen työvaltainen opiskelu työpajoilla on hyvä esimerkki vaihtoehtoisesta oppimisympäristöstä. Keskeyttämisvaarassa tai alaa vaihtava opiskelija opiskeli mallissa työpajalla, josta kertyvä osaaminen tunnistettiin osaamiskarttojen avulla opiskelijan siirtyessä tutkintoalan varsinaiseksi opiskelijaksi.

Tämän lisäksi hankkeissa on työn alla erilaisia verkkokursseja ja sähköisiä ympäristöjä. Poluttamo- ja #ICTknowhow on kehitetty verkko-oppimateriaalia verkossa toimimisen ja sähköisten työkalujen hyödyntämisen tueksi ja ohjeistukseksi.

- **[Osaamisperusteisuutta tukevat oppimisympäristöt ja oppimisprojektit](#)** (Amisytyksessä oppiminen)
YritysAmiksessa kyse on pedagogiikasta, uudenlaisesta tavasta järjestää tutkinnon perusteiden mukaista opetusta. Toiminta mallilla kehitetään työelämävalmiuksia. YritysAmiksessa on päästy ja päästetty irti kaavamaisista luokkahuoneista, lukujärjestyksistä ja opettajajohtoisesta luokan edestä opettamisesta. Tilalle ovat tulleet luovuuteen innostavat tilat, projektioppiminen yritysmaailmaa mukailleen sekä opiskelijan ja ohjaajan rinnakkain kulkeminen kohti osaamista.
- **[Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli](#)** (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä

tunnistaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

- **[Valmennusohjelma työvalmentajille ja opettajille](#)** (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen käyttöön oton tueksi ja toimintamallien juurruttamiseksi osaksi organisaatioiden toimintaprosesseja ja -tapoja toteutettiin Opit työssä -hankkeessa työvalmentajille, opettajille ja johdolle valmennusohjelma.
- **[Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä](#)** (Opit työssä)
Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.
- **[Elämäntaidot -toiminta](#)** (Nojat)
Elämäntaidot –toiminnan tavoitteena on tukea nuorten itsetuntemusta, hyvää mielenterveyttä ja toimijuutta. Voimavarakeskeisiä menetelmiä soveltava psykoedukaatiivinen kokonaisuus tukee nuoruuteen liittyvien kehitystehtävien, kuten itsetuntemus ja tulevaisuuteen suuntautuneisuus, toteutumista.
- **[Vertaisvalmennus](#)** (Poluttamo)
Vertaisvalmennus on toimintatapa, jossa hiljattain samassa tilanteessa olleet opiskelijat tukevat toisiaan opiskelujen menestyksessä läpiviemisessä (esim. toisen vuoden opiskelijat uusien opiskelijoiden tukena).
- **[Tuotos: Kylmä keikka](#)** (Poluttamo)
Kylmä keikka on informaatiolukutaidon kehittämistä ja ongelma- ja projektilähtöisen opiskelun opiskeluvaihtoehtoja lisäävää verkkopeliä.
- **[#ICTmittari](#)** (#ICTknowhow)
ICT-osaamisen lähtötason selvittämiseen tehty testi
- **[#ICTpolku](#)** (#ICTknowhow)
Osaamisen kehittämiseen soveltuva verkko-oppimateriaali.
- **[Action - vapaaehtoisena oppimassa menetelmäopas](#)** (Vapaaehtoisena oppimassa)
Opas vapaaehtoistyöprojektin toteuttamiseksi Valma-opinnoissa. Oppaasta löytyy ohjeet vapaaehtoisuusprojektin toteuttamisesta kohteen valinnasta aina arviointiin asti.
- **[Avoimen oppimisen JEES-tukipiste](#)** (Huoltamo)
Avoimen oppimisen JEES-tukipiste toimi Esedulla autupuolen yläkerrassa ja oli avoinna viikoittain. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa, kuten saadakseen tukea tiedonhankintaan, kokeisiin lukemiseen, rästikurssien ja kirjallisten tehtävien suorittamiseen.
- **[Työpajojen oppimisympäristöt](#)** (Huoltamo)
Prosessin tuloksena avattuja oppimisympäristöjä ovat työpajan auto- ja metallipajat sekä myymälä. Oppimisympäristöjen avaamisen myötä työpajalla on mahdollisuus suorittaa soveltuvin osin 17 auto-, kone- ja metallialan sekä liiketalouden perustutkintojen tutkinnon osaa.
- **[SISULA-toimintamalli ammatilliseen peruskoulutukseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitteillä tuetun, yksilöllisen oppimisen ja ohjauksen toimintamalli. SISULA-toiminta tarjoaa lukuvuonna 2016–2017 yksilöllistä ohjausta ja tuettua, yksilöllistä oppimista ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoille, jotka ovat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.
- **[Hankkeen audiovisuaalinen väliraportti](#)** (NOPSA)
NOPSA-Nopea ammatillinen väylä työelämään -hankkeen hankesuunnitelman mukainen väliraportti on tuotettu audiovisuaalisessa muodossa. Väliraportissa voi tutustua hankkeen tuloksiin (ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö, uraohjaus ja yksilölliset joustavat opintopolut, kielten oppimisen polkuopintomallit = NOPSA-tiimit) 10 eri videon kautta.

Asteittaiset siirtymät

Asteittaista siirtymistä tukevista käytännöistä hyvä esimerkki on hankkeissa syntyvät verkostomaiset ja avoimet opintojen järjestämistavat. Sen avulla opiskelijan on paikasta ja ajasta riippumatta suorittaa opintoja ja hyödyntää koulutuspalveluita. Aava-hankkeessa on työn alla avoimen koulutustarjottimen malli, joka mahdollistaa myös opintojen suorittamisen ja toteuttamisen paikasta ja ajasta riippumatta. Toinen esimerkki

on korkeakorkeakouluihin ohjaavat väyläopinnot, joita on toteutettu mm. Jatkoväylä, Vauhtia väylälle ja Suunnitelma B-hankkeissa.

Sisu-hankkeessa taas on mallinnettu siirtäjän opintopolun kuvausta, jossa erityisesti ohjaus on tuotu näkyväksi. Siirtymisiä kuvaamaan on myös nostettu toisessa käytännössä esille siirtymiä estäviä tai hidastavia tekijöitä. Näiden avulla on mahdollista hahmottaa siirtymisen polku, mahdollistaa joustavat siirtymät sekä kohdentaa ohjausta sinne ja silloin, milloin sitä tarvitaan.

Omalta osaltaan asteittaista siirtymistä ja koulutuksen toteutusta tukevat myös aiemmin esitellyt työvaltaiset opiskelun mallit.

- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu tarjoaa vaihtoehtoisen ja joustavan tavan nuorelle tai aikuiselle hankkia opinnoissa tai työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä eri oppilaitosten kaikille avointen opintojen tarjontaa. Opiskelu tapahtuu verkossa joko itsenäisesti tai oppimisen ohjaajan johdolla.
- **[Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun käyttöönoton ohjeet](#)** (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun (www.avoimetammatillisetopinnot.fi) käyttöönoton ohjeet on suunnattu oppilaitoksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan palvelun kautta kaikille avoimia ammatillisia opintoja.
- **[Siirtäjän opintopolun kuvaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.
- **[Joustavan sisäänoton muistilista](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Seinäjoen koulutuskuntayhtymässä on luotu henkilöstölle muistilista jatkuvan haun ja joustavan sisäänoton käytäntöjä helpottamaan. Muistilistaan on kerätty hakuvaiheesta opiskelijan opintojen alkamiseen muistin tueksi muistettavaa ja perehdytysasioita
- **[Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Hanke on koonnut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.
- **[Koulutustutustumisen ja tutkinnon osan suorittamisen -toimintamalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Toimintamallissa on kuvattu koulutustutustumisen ja tutkinnon osan suorittamisen vaiheet opiskelijan siirtymätilanteessa. Toimintamalli perustuu henkilökohtaistamisen periaatteelle, lähtee opiskelijan tarpeesta ja pyrkii ratkaisemaan yksilön ammatinvalintaan liittyvän solmun. Tällä hetkellä toimintamallia on käytetty siirtymätilanteissa olevien opiskelijoiden kanssa, mutta malli soveltuu myös opiskelijan työllistymisen edistämiseen ja tutkinnon laajentamiseen
- **[Yliopistokursseja toiselle asteelle](#)** (Suunnitelma B)
Neljän yhteistyökoulukon kanssa pilotoitu yliopistokursseja lukioisille lukuvuonna 2016-2017. Tarjonnassa oli yhteensä 8 kurssia, joista 4 toteutui.
- **[Väyläopinnot toisen asteen opiskelijoille](#)** (Vauhtia väylälle)
Vauhtia väylälle -hankkeen aikana on kehitetty joitakin ammattikorkeakoulun opintoja sellaisiksi, että myös toisen asteen opiskelijoiden on helpompi niitä suorittaa. Samoin on panostettu ohjaukseen sekä verkko-opintojen ja monimuotoisten toteutusten laadintaan, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus asuinpaikasta riippumatta tutustua ammattikorkeakouluopintoihin.
- **[Opintojen sisällön/opintovaatimusten avaaminen opiskelijoille AMK:n toimesta](#)** (Jatkoväylä)
Käytännössä on kuvattu prosessi, miten ammattiin opiskelevat perehdytetään AMK-opintoihin. Tavoitteena on, että opiskelija tietää mitä opinnot sisältävät ja saa käsityksen siitä, mitä hän jo osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia (ohjauksellinen tarve).
- **[Ammattikorkeakoulun pääsykokeisiin ja amk:ssa opiskeluun valmentavat jatkoväyläopinnot](#)** (Jatkoväylä)
Kuvaus ammattikorkeakoulun pääsykokeisiin ja amk:ssa opiskeluun valmentavista jatkoväyläopinnoista (esim. tehovalmennus-opintojaksot 3-5 op)
- **[Jatkoväylä nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta sosionomiopintoihin](#)** (Jatkoväylä)

Kuvaus jatkoväylästä nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta sosionomiopintoihin. 1. puolen vuoden opinnot (amk) / nuvan viimeinen puoli vuotta (30 op)

- **[Opetussuunnitelmien vertaaminen](#)** (Jatkoväylä)
Opetussuunnitelmien vertaamisen malli ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulun yhteistyön rakentamiseksi.
- **[Tekniikan yhteisopettajuus ja yhteiset oppimisympäristöt](#)** (Jatkoväylä)
Ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen yhdessä toteuttama Mittaus-, säätö- ja automaatiotekniikan perusteet 3 op -kurssi ammattiin opiskeleville.
- **[Merkonomista tradenomiksi](#)** (Jatkoväylä)
Laurean ja Hyrian yhteistyössä toteuttamat väyläopinnot ammattikorkeakouluopinnoista kiinnostuneille.
- **[Opinnollistamisen prosessi](#)** (Vastuuta 2020)
Opinnollistaminen –palvelutuote tehdään monipuolistamaan nuorten mahdollisuuksia saada eri tavoin oppiville osaamistodistuksia osaamista tunnistamalla esim. työpajoilla. Syntyy joustavia opintopolkuja, jotka tukevat nuoren kiinnostumista koulutukseen. Opinnollistaminen laajennetaan koskemaan Länsi-Uudenmaan alueen kuntien työpajoja sekä muita kolmannen sektorin toimijoita, joilla on valmiuksia lähteä kehittämään toimintaa osaamisen tunnistamisessa.
- **[Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli](#)** (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä tunnistaneeet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.
- **[Hankkeen audiovisuaalinen väliraportti](#)** (NOPSA)
NOPSA-Nopea ammatillinen väylä työelämään -hankkeen hankesuunnitelman mukainen väliraportti on tuotettu audiovisuaalisessa muodossa. Väliraportissa voi tutustua hankkeen tuloksiin (ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö, uraohjaus ja yksilölliset joustavat opintopolut, kielten oppimisen polkuopintomallit = NOPSA-tiimit) 10 eri videon kautta.

Ohjaus ja tuki

Yksilöllisyyttä vahvistavaa ohjausta ja tukea varten on luotu eri tyyppisiä käytäntöjä. EMOK-hankkeessa on toteutettu siirtymävaiheita sujuvoittavia malleja, joilla vahvistetaan myös opettajien ohjausosaamista. Näitä on avattu EMOK-hankkeen julkaisussa. Lisäksi hankkeissa koulutetaan opettajia ja ohjaajia, esimerkiksi Opit työssä -hankkeessa työvalmentajia on koulutettu työvaltaiseen malliin.

Konkreettisina työkaluina voisi nostaa esille Sisu-hankkeen oppikorjaamon, joka on ohjauspalvelu, jonne hakeutuessaan nuoria saa tietoa liittyen koulutustarjontaan ja alavalintaan sekä saa esimerkiksi konkreettista tukea koulutushakuun. Suunnitelma B -hankkeessa työtetään konkreettisia varasuunnitelmia opiskelijoille siirtymiin. Vauhtia Väylälle -hankkeessa taas on kehitetty AHOT-työn edistämiseksi lomakkeisto ja opas.

- **[Monitoimisuus koulussa Yhteisöllinen hyvinvointi ja siirtymien tukeminen](#)** (Ennaltaehkäisevä monitoimisuus, EMOK)
Julkaisu kokoaa yhteen Ennaltaehkäisevä monitoimisuus: Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy osaksi koulujen toimintakulttuuria (EMOK) -hankkeen aikana toteutettuja toimintoja. Julkaisu esittelee erilaisia työtapoja yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämiseen ja siirtymien tukemiseen hankkeen toimintojen ja toiminnassa mukana olleiden kokemusten kautta.
- **[Työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli](#)** (Opit työssä)
Työvaltaisen oppimisen yhteisistä käsitteistä ja työvälineistä sovittiin Opit työssä -hankkeen järjestämissä valmennuspajoissa. Aluksi määriteltiin yhdessä käsitteet: opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistamisraportti, osaamistodistus. Tämän lisäksi perehdyttiin prosessiin liittyviin työvälineisiin: oppimisympäristöjen tunnistamisraporttipohja, osaamiskartta, osaamistodistusmalli. Ammatilliset opettajat ja työvalmentajat ovat yhdessä

tunnistaneet työpajojen (Rannikkopajojen, Parikin ja Sotekin) oppimisympäristöjä ja avanneet työtehtäviä osaamiskarttaan.

- **[Oppikorjaamolta matalan kynnyksen ohjausta nuorille ja aikuisille](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Oppikorjaamolle tullaan kysymään maakunnan koulutustarjonnasta, pohtimaan alavalintaa tai tekemään hakuja koulutuksiin. Oppikorjaamolla tehdään sujuvaa yhteistyötä aikuiskoulutuksen ja nuorten koulutuksen välillä. Asiakkaan kanssa voidaan heti aloitusvaiheessa pohtia hänelle sopiva koulutusmuoto.
- **[SISULA-toimintamalli ammatilliseen peruskoulutukseen](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
WinNovassa on kehitteillä tuetun, yksilöllisen oppimisen ja ohjauksen toimintamalli. SISULA-toiminta tarjoaa lukuvuonna 2016–2017 yksilöllistä ohjausta ja tuettua, yksilöllistä oppimista ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoille, jotka ovat merkittävässä keskeyttämisvaarassa.
- **[Ohjaustyökalu OmaPolku OSAOssa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Ohjaustyökalu on tarkoitettu kaikkien käyttöön. Niin opiskelijan, huoltajan, opettajan, ohjaajan, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan kuin myös muiden ohjaustahojen. Työkaluun on koottu olemassa olevia opiskelun muotoja, tuki- ja ohjausmuotoja ammattiopistossa. Uusi ammatillinen lainsäädäntö on huomioitu.
- **[Itsearviointin tukimateriaali ja AHOT-opas](#)** (Vauhtia väylälle)
Vauhtia väylälle -hankkeessa tuotettiin tukimateriaalia itsearviointista, joka on keskeinen ammattikorkeakoulussa kehittyvä ja käytettävä arvioinnin muoto. Hankkeessa laadittiin myös AHOT-opas toiselle asteelle, jossa kerrotaan peruseräpäätteitä AHOToinnista.
- **[Opintojen sisällön/opintovaatimusten avaaminen opiskelijoille AMK:n toimesta](#)** (Jatkoväylä)
Käytännössä on kuvattu prosessi, miten ammattiin opiskelevat perehdytetään AMK-opintoihin. Tavoitteena on, että opiskelija tietää mitä opinnot sisältävät ja saa käsityksen siitä, mitä hän jo osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia (ohjauksellinen tarve).
- **[Yliopistokursseja toiselle asteelle](#)** (Suunnitelma B)
Neljän yhteistyökurssin kanssa pilotoitu yliopistokursseja lukioisille lukuvuonna 2016-2017. Tarjonnassa oli yhteensä 8 kurssia, joista 4 toteutui.
- **[Varusmiesten tavoittaminen nivelvaiheessa](#)** (Suunnitelma B)
Varusmiestoimikunta järjestää Kainuun Prikaatissa kaksi kertaa vuodessa VMTK-päivät, joissa oppilaitosten ja työelämän toimijoiden on mahdollista tavoittaa kaikki prikaatissa palvelustaan suorittavat (n. 3000 henkeä). Samalla tapaa myös prikaatissa työskentelevät ja nivelvaiheohjauksesta huolehtivat sosiaaliturvatoimijat.
- **[Näkökulmia VOPS:iin 2017](#)** (Poluttamo)
Katsaus on eräänlainen kooste työpäiväkirjasta ja ensimmäisen vuoden yhteenveto Poluttamo-oppilaitosten VOPS-suunnittelusta ja kokeiluista: mitä on pohdittu ja kehitelty tähän mennessä, mistä on haettu inspiraatiota suunnitteluun, millaisia havaintoja on tehty ja mitä on opittu sekä millaisia suunnitelmia on lähdetty toteuttamaan ja pilotoimaan vuonna 2017 opiskelijoiden ja ohjaajien kanssa.
- **[Teema 4: Multimodaalinen portfolio](#)** (Poluttamo)
Multimodalisuudella tarkoitetaan monimediallisia aineistoja, jotka tukevat useiden aistikanavien käyttöä. HAMKissa kehitetään osana Poluttamo-hanketta menetelmiä oman osaamisen esittämiseen multimodaalisin keinoin.
- **[Data oppimisen edistäjänä](#)** (Poluttamo)
Ammatillisissa opinnoissa kannattaa käyttää mahdollisimman paljon kuvia ja visualisointeja hahmottamisen tukena. Käytössä on erilaisia 360-ympäristöjä ja still-kuvaan linkitettyjä aineistoja ja jäsenyksiä (esim. ThingLink).
- **[Vertaisvalmennus](#)** (Poluttamo)
Vertaisvalmennus on toimintatapa, jossa hiljattain samassa tilanteessa olleet opiskelijat tukevat toisiaan opiskelujen menestyksessä läpiviemisessä (esim. toisen vuoden opiskelijat uusien opiskelijoiden tukena).

D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinnon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät

Tekniset työkalut

Teknisiä työkaluja koulutuksen aikaisiin siirtymiin on useita työn alla koordinoitavissa hankkeissa. Sisuhankkeen Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamallin avulla hallinnolliset järjestelmät taipuvat alaa vaihtavan opiskelijan tietojen siirtämiseen sen sijaan, että opiskelijan pitäisi välissä erota koulutuksen järjestäjän kirjoilta. NISU-hankkeessa on luotu CV-pohja Wilma-järjestelmää varten. Opin portailta

Pohjois-Pohjanmaalla -hankkeessa tarjotaan verkkokurssia opettajille ja ohjaajille maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoihin kohdentuvista ohjausvalmiuksista. Lapin TNO -hankkeen sähköisessä koulutusneuvontapalveluissa verkko-neuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Tsetanes Naal -hankkeen palveluohjausväline on sähköinen työkalu romanien siirtymien tueksi.

Hieman erilaista sähköistä työkalua on kehitetty eBoss-hankkeessa, jossa työkalu toimii enemmän opiskelijan hyvinvoinnin edistäjänä ja varhaisen puuttumisen välineenä. eBoss -hyvinvointivalmennusprosessi toteutuu digivalmennuksena ja sen tavoitteena on opettaa opiskelijoille käyttäytymismalleja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

- **[Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.
- **[Henkilökohtainen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma](#)** (Pipo 2)
Työllistymissuunnitelma HOPS:n yhteydessä on ohjauksen väline, jonka ansiosta työllistymisnäkökulma integroidaan entistä paremmin ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa ja työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAO:ssa jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen.
- **[CV-pohja Wilma-järjestelmään](#)** (NISU – Nivelvaiheiden sujuvoittaminen)
NISU - Nivelvaiheiden sujuvoittaminen -hankkeessa (ESR) kaikille opiskelijoille saadaan pelkistetty CV, johon tulee suoraan Wilma-järjestelmästä mm. yhteystiedot, aiemmat tutkinnot, työssäoppimiset (ajat ja paikat), valmiit tutkinnon osat ja korttikoulutukset.
- **[Monikulttuurinen osaaminen ja ohjaus 5 op](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla – hankkeessa on kehitetty monikulttuurinen osaaminen ja ohjaamisen verkkokurssi monikulttuuristen opiskelijoiden ja työntekijöiden ohjaamisen ja perehdyttämisen tueksi. Taustalla ovat olleet kokemukset siitä, että maahanmuuttajataustaisen opiskelijan ohjaus vaatii erityisiä vaatimuksia ja valmiuksia opetustyöhön, ohjaukseen sekä oppilaitoksissa että työelämässä.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkko-neuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjausväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkoston yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjausvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.
- **[Hyvinvointivalmennusprosessi](#)** (eBoss)
Hyvä käytäntö on hankkeen kehittämä hyvinvointivalmennus, joka on osin aikaan ja paikkaan sitomaton verkossa maksuttomana ja muokattavana julkaistava Hyvinvoinnin Digivalmentaja verkkoympäristö. Se mahdollistaa 5-6 kuukauden mittaisen itsenäisen tai valmentajan ohjaaman hyvinvointivalmennuksen.

Prosessit ja vastuut

Koulutuksen sisäisiin siirtymisiin liittyviä prosesseja on työn alla erityisesti keskeyttämisen ehkäisyn näkökulmasta.

Sisu-hankkeessa on laadittu siirtymisprosessiin liittyvä henkilöstön työnjako erityisesti siirtymävalmentajan työnkuvan näkökulmasta. Muutkin Sisu-hankkeen siirtymäprosessiin tukevat käytännöt tukevat tätä

alateemaa: hankkeessa on kirjattu prosessin tueksi siirtymiä estäviä ja hidastavia tekijöitä, luotu hallinnollinen malli opiskelijaksi siirtymisen sujuvoittamiseksi ja osaamisen siirtämisen tueksi sekä kuvattu siirtyjän opintopolut.

Yhdessä takuuseen -hankkeessa on syntynyt ohjauskirja moniammatillisen työn toteuttamisen ja nivelvaihesiirtymien sujuvoittamiseksi Uudellamaalla. Lapin TNO-hankkeen Kumppanuussopimuksessa toimijat sitoutuu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella.

- **[Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.
- **[Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Hanke on koontanut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.
- **[Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.
- **[Siirtyjän opintopolun kuvaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisvaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.
- **[Valma-koulutuksen hakuprosessikuvaus ja haastattelumalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Uuteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA) tarvittiin selkeä ja strukturoitu malli monivaiheisen hakuprosessin sujumiseen. Toimintamallilla varmistetaan yhtenäinen toimintatapa ja sen saumaton kulku.
- **[Parhaat ohjauspalvelut Uudellemaalle! -ohjauskirja](#)** (Yhdessä koulutustakuuseen)
Oppaan tarkoituksena on jakaa ajantasaista tietoa, kokemuksia ja näkökulmia nuorten ohjauksen parissa työskenteleviltä ohjauksen parissa työskenteleville. Konkreettiset tapausesimerkit kuvaavat olemassa olevia hyviksi koettuja palveluita ja käytäntöjä siitä, miten tukea nuorta opintojen nivelvaiheessa, opintojen aikana ja työelämään siirryttäessä.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **[Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutus suunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.

Varhainen puuttuminen

Varhaista puuttumista tuetaan käytännöllä, jotka tukevat henkilöstön valmiuksia, mahdollistavat erilaisia siirtymiä ja polkuja, antavat työvälineitä keskeyttämis tilanteeseen sekä rakentavat ja edistävät opiskelijan hyvinvointia ja vaihtoehtoisia opintopolkuja oppilaitoksessa.

Sisu-hankkeessa Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamallissa sisäisen siirron toimintamallin avulla opiskelijan tiedot siirtyvät suoraan uuteen opiskelupaikkaan, joka ehkäisee turhaa oppilaitoksesta

eroamista. Jo aiemmin kuvattu Sisu-hankkeen siirtyjän opinpolun kuvaus tuo näkyväksi ohjauksen, jolla tuetaan keskeyttämisaarassa olevaa opiskelijaa.

Varhaiseen puuttumiseen liittyen on kehitetty myös ohjauksen malleja. Sisu-hankkeen tuloksena syntyy SISU-ohjausmalli Valma-koulutukseen ja Oma reitti -hankkeessa Oma reitti -suunnittelijalta saa yksilöllistä ohjausta ja tiiviimpää tukea opiskelun pulmatilanteissa tai huolen herätessä opiskelijasta. Nuorisotakuusta toimeen -hankkeessa on kehitetty Yhden aikuisen tuen malli, jossa pyritään moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen varmistamaan, että opiskelija saa tarvitsevansa tuen oikea-aikaisesti palvelusta riippumatta. Tarkoitus on selkeyttää nuoren tuen polkua. Huoltamo-hankkeen avoimen oppimisen JEEs-tukipisteessä keskeyttämisaarassa olevat opiskelijat voivat suorittaa opintoja vaihtoehtoisella tavalla ja saavat yksilöityä ohjaustukea. Oma reitti -hankkeen avoin ammattiopisto on vaihtoehtoinen verkkoympäristö opintojen suorittamiseen. Opit työssä -hankkeen työvaltainen malli on hyvä esimerkki siitä, miten vaihtoehtoiset ja työvaltaiset koulutusmallit voivat toimia varhaisena puuttumisena (esim. ohjattaessa keskeyttämisaarassa olevan opiskelijan pajaopintoihin).

Huoltamo-hankkeessa on syntynyt hyvinvointiryhmän malli, jossa alueen hyvinvointia tukevat tahot toimivat yhteistyössä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointia edistävinä työkaluina on K2K-hankkeessa kehitteillä kaverilta kaverille -toimintamalli, jossa vapaaehtoiset toimivat nuorten rinnalla ja ystävinä. eBoss-hankkeen hyvinvointivalmennusprosessin tarkoitus taas on tukea kokonaisvaltaisesti nuorten hyvinvointia digitaalisella valmennuksella. NAKS-hankkeessa on luotu käsikirja, jossa nuoret voivat pohtia tulevaisuutta ja unelmiaan. Käsikirja auttaa sanoittamaan omaa osaamistaan ja asettamaan tavoitteita. Nojat-hankkeessa luodun ART®-toimintamallin avulla on tarkoitus kehittää nuoren sosiaalisia taitoja ja moraalista ajattelua. Saman hankkeen Elämäntaidot-mallin tarkoituksena on tukea nuorten itsetuntemusta, hyvää mielenterveyttä ja toimijuutta.

- **[Eroavasta opiskelijasta siirtyvään opiskelijaan -toimintamalli](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Aiemmin opiskelijan vaihtaessa alaa tai koulutusmuotoa käytettiin ammattiopiston erolomaketta, jolloin opiskelija erosi aiemmasta koulutuksesta ja aloitti uutena opiskelijana uudessa koulutuksessa/tutkinnossa/yksikössä. Toimintamallin käyttöön oton yhteydessä ammattiopistoon otettiin käyttöön uusi sisäisen siirron lomake. Lomake täytetään pääsääntöisesti lähtevässä yksikössä.
- **[Siirtyjän opinpolun kuvaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia opiskelijan siirtymätilanteessa. Siirtymävaiheen ohjauksen kohteena ovat olleet yksilöllistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat olleet keskeyttämisaarassa. SISU-hankkeen henkilöstö on tarjonnut lisätukea ja ohjausta oppilaitoksessa toimivien opiskeluhuollon toimijoiden rinnalla, joka on mahdollistanut yksilöllisemmän ja tuetumman polun suunnittelun koulutussiirtymässä.
- **[Siirtymävaiheen opinto-ohjaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Kuvaus Koulutuskeskus Sedun siirtymävaiheen opinto-ohjauksesta.
- **[Siirtymiä estäviä/hidastavia tekijöitä](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Hanke on koonnut hankeverkostossa yhteisen mallinnuksen siirtymiä estävistä tekijöistä. Mallinnuksen avulla hankkeen henkilöstö tuo esille siirtymiä hankaloittavia tekijöitä ja pyrkii hankkeen toimintojen avulla miettimään ratkaisuja esitettyihin haasteisiin.
- **[Kohti koulutusta](#)** (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)
Kohti koulutusta -toiminnan tarkoituksena on tukea nuoria, joiden opinnot ovat keskeytyneet, jotka ovat sairaslomalla tai jotka ovat etsimässä uutta ammatillista suuntaa esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan kautta.
- **[Elämäntaidot -toiminta](#)** (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)
Elämäntaidot -toiminnan tavoitteena on tukea nuorten itsetuntemusta, hyvää mielenterveyttä ja toimijuutta. Voimavarakeskeisiä menetelmiä soveltava psykoedukatiivinen kokonaisuus tukee nuoruuteen liittyvien kehitystehtävien, kuten itsetuntemus ja tulevaisuuteen suuntautuneisuus, toteutumista.
- **[SISU-ohjausmalli ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Toimintamallissa on pilotoitu tuettua, yksilöllisen ohjauksen mallia. SISU-ryhmä tarjosi ohjausta Valma-koulutuksen (Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutus) opiskelijoille lukuvuonna 2015-2016. Toimintamallin

kohteena ovat olleet vahvaa yksilöllistä tukea tarvitsevat Valma-koulutuksen opiskelijat, jotka olivat merkittävässä keskeyttämisaarassa.

- **[Oma Reitti-SUUNNITTELIJA](#)** (Oma reitti)
Oma Reitti-suunnittelija toimii yhteistyössä opetus- ja opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa oppilaitoksessa. Suunnittelija antaa opiskelijalle yksilöllisempää ja tiiviimpää tukea sovitulle ajanjaksolle. Suunnittelija tavoittaa opiskelijan tilanteissa kun huoli opintojen etenemisestä on opettajalla, opiskelijalla itsellään tai opiskelijahuollon edustajalla. Oma Reitti suunnittelija käy ohjauskeskusteluja opiskelijan kanssa sekä antaa lisäohjausta pulmatilanteissa.
- **[Yhden aikuisen tuen malli](#)** (Nuorisotakuusta toimeen)
Yhden aikuisen tuen mallissa tukea tarvitsevat nuoret saavat rinnalleen yhden aikuisen, joka auttaa ja tukee nuorta eri tilanteissa, eikä nuori joudu enää toimimaan yksin monien eri organisaatioiden ja viranomaisten kanssa. Mallin tavoitteena on selkiyttää ja johdonmukaistaa nuoren tuen polkua.
- **[Romanioppilaiden koulunkäynnin intensiivinen tukiohjelma](#)** (Tsetanes Naal)
Käytännön tavoitteena on parantaa alueen romaninuorten koulutustasoa ja vähentää koulupudokkuutta tehokkaan tukitoiminnan kautta.
- **[Avoin ammattiopisto](#)** (Oma reitti)
Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetus suunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.
- **[Avoimen oppimisen JEES-tukipiste](#)** (Huoltamo-hanke)
Avoimen oppimisen JEES-tukipisteen toiminta pilottioppilaitos Esedulla. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa. Tukipisteellä toimii ohjaajana opiskelijavalmentaja.
- **[Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä](#)** (Opit työssä)
Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.
- **[Hiekkiksen hyvinvointityö](#)** (Huoltamo)
Yhteiselle opiskeluhuollolle määritettiin yhteiset perusparit. Tämän lisäksi kuvattiin eri opiskeluhuollon toimijoiden vastuut ja roolit yhteisöllisessä opiskeluhuollossa.
- **[K2K - Kaveri kaverille -toiminta](#)** (K2K)
Opiskelijalle K2K -toiminta on kiireetöntä yhdessäoloa ja vuorovaikutusta vapaaehtoisen vanhemman kaverin kanssa oppituntien ulkopuolella opiskelijan hankaliksi kokemissa asioissa. Opiskelija ja vapaaehtoinen tapaavat säännöllisesti. Alaikäisten kanssa tapaamiset järjestetään koulun tiloissa (huoltajan suostumuksella myös muualla julkisessa tilassa), täysi-ikäisten kanssa voidaan tavata muuallakin. Tapaamiset ovat luottamuksellisia.
- **[Mentoritoiminta](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Mentoritoiminnassa suomen kieliset mentorit toimivat mentoroitavien tukena. Molemmat, sekä mentorit että mentoroitavat, ovat opiskelijoita.
- **[Ryhmyttämisen ja osallistamisen toimintamalli](#)** (Löydä sun juttu)
Koko lukuvuoden kestävän ryhmyttämisen malli, joka toteutetaan yläkoulun, toisen asteen ja korkea-asteen yhteistyötä hyödyntämällä. Keskeistä osallisuuden ja ryhmyttämisen lisääminen, vastuun ottaminen omista toiminnoista ja että jokainen löytäisi oman juttunsa.
- **[Hyvinvointivalmennusprosessi](#)** (eBoss)
Hyvä käytäntö on hankkeen kehittämä hyvinvointivalmennus, joka on osin aikaan ja paikkaan sitomaton verkossa maksuttomana ja muokattavana julkaistava Hyvinvoinnin Digivalmentaja verkkoympäristö. Se mahdollistaa 5-6 kuukauden mittaisen itsenäisen tai valmentajan ohjaaman hyvinvointivalmennuksen.
- **[Työkaluja ja tehtäviä oman unelmatulevaisuuden rakentamiseen](#)** (NAKS)
Kirja kirjoitettiin avuksi oman reitin suunnitteluun. Siitä löytyy työkaluja tulevaisuuden rakentamiseen: Tarkastelemme missä olet tällä hetkellä, mitä tarvitset jotta pääset tavoitteisiisi. Lisäksi se sisältää tarinoita ja videoita muista unelmoijista ja osajista sekä hauskoja tehtäviä jotka auttavat tulevaisuuden rakentamisessa.
- **[ART@-toimintamalli](#)** (NOJAT)
ART@ perustuu ryhmässä tehtäviin toiminnallisiin harjoituksiin, joilla tähdätään rakentavan vuorovaikutuksen ja sosiaalisesti hyväksytyyn käyttäytymisen tukemiseen kolmen kanavan; ajattelun, toiminnan ja tunteiden kautta. Tavoitteena on vahvistaa nuoren sosiaalisia taitoja ja itsehillintää sekä kehittää nuoren moraalista ajattelua.

- [Ennaltaehkäisevä perhetyö](#) (Huoltamo)

Huoltamo-hankkeen ennaltaehkäisevän perhetyön pilotointi toi perhetyön opiskeluhuollon, nuorten työpajan ja TE-palveluiden rinnalle. Pieksämäen II-asteen ja ammattikorkeakoulun opiskelijoilla, sekä nivelvaihteyden näkökulmasta Hiekanpään yläkoulun oppilailla ja heidän perheillään oli mahdollisuus saada tukea arjen hankaluuksiin, elämäntilanteen tuomiin haasteisiin, opiskeluvaikeuksiin ja perheen vuorovaikutussuhteisiin.

Vaihtoehtoiset polut

Vaihtoehtoisista suorittamistavoista ja poluista esimerkkinä toimii yrittäjyyspolut ja työvaltaiset opiskelupolut. Työelämälähtöisistä poluista hyvinä esimerkkeinä toimivat Huoltamo-hankkeen työelämälähtöiset opiskelulinjat sekä Opit työssä -hankkeen työvaltainen polku, joka toteutetaan työpajojen kanssa yhteistyössä. Korkeakouluopintoja on taas mahdollista suorittaa ammatillisten opintojen aikana esimerkiksi Vauhtia väylälle -hankkeen kautta. Opin portailla Satakunnassa -hankkeessa autetaan maahanmuuttajaopiskelijoita suorittamaan opintoja ja siirtymään jatko-opintoihin. Lisäksi koordinoitavien hankkeiden osalta vaihtoehtoisia polkuja tarjotaan avoimissa ammattiopiston malleissa, jotka toimivat vaihtoehtoisina oppimisympäristöinä. Tällaisia on syntynyt aiemmin jo esitellysti esimerkiksi Huoltamo- ja Oma reitti -hankkeissa. Myös hankkeissa syntyvät vaihtoehtoiset avoimet koulutustarjottimet ja oppimisympäristöjen mallit tukevat tätä alateemaa.

- [Työelämälähtöiset opiskelulinjat](#) (Huoltamo)

Työelämälähtöisissä opinnoissa torstaiamupäivisin opiskelijat jalkautuivat työelämään, autenttiseen oppimisympäristöön oppimaan asioita, joita tähän saakka on opiskeltu oppilaitoksessa teoriatunneilla ja erilaisin harjoituksin.

- [Hackathon-kilpailu](#) (Huoltamo)

Hackathon määritellään tapahtumana, missä joukko ihmisiä kokoontuu ennalta määräytyksi ajaksi työstämään ratkaisuja annettuihin haasteisiin. Yhdistävää näille tapahtumille on osaaottavien asenne, kyky hypätä liikkuvan helikopterin kyytiin ja halu päästä tekemään jotain uutta ja mielenkiintoista.

- [Työvaltainen oppiminen työpajojen ja säätiöiden oppimisympäristöissä](#) (Opit työssä)

Opit työssä -hankkeen aikana kehitettiin työpajojen/säätiöiden ja ammatillisten koulutuksen kanssa yhteistyössä työvaltaisen oppimisen yhteistyömalli. Työvaltainen polku voi toteutua joko pajalta/säätiöltä ammatillisiin opintoihin tai oppilaitoksesta pajalle/säätiölle. Työvaltaiselle polulle ohjattiin nuoria yhteistyötyöpajoilta ja -säätiöistä, TE-toimistolta, oppilaitoksesta ja muilta yhteistyötahoilta. Oppilaitosten osalta pajaopintojen työvaltaiselle polulle ohjattiin keskeyttäviä tai alaa vaihtavia opiskelijoita.

- [Väyläopinnot toisen asteen opiskelijoille](#) (Vauhtia väylälle)

Vauhtia väylälle -hankkeen aikana on kehitetty joitakin ammattikorkeakoulun opintoja sellaisiksi, että myös toisen asteen opiskelijoiden on helpompi niitä suorittaa. Samoin on panostettu ohjaukseen sekä verkko-opintojen ja monimuotoisten toteutusten laadintaan, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus asuinpaikasta riippumatta tutustua ammattikorkeakouluopintoihin.

- [Ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun -tilannekartoitus](#) (Jatkoväylä)

Jatkoväylä – sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun -hankkeessa toteutettu selvitys kartoittaa, missä määrin ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut tarjoavat opintoja ja ohjauspalveluita näiden koulutusasteiden välisen siirtymävaiheen tukemiseksi.

- [Avoin ammattiopisto](#) (Oma reitti)

Avoin ammattiopisto sivusto. Avoin ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoin ammattiopisto on tarkoitettu erityisesti niille ammattiopiston opiskelijoille, jotka ovat vaarassa keskeyttää esim. väärän alavalinnan takia sekä niille nuorille, jotka eivät tiedä mille alalle heidän kannattaisi hakeutua.

- [Verkko-opintokokonaisuudet ammatillisen opiskelijan siirtymävaiheeseen](#) (Siirtymät sujuviksi SISU)

WinNovassa on kehitetty opiskelijan siirtymävaiheen tueksi sekä Valma-koulutuksen käyttöön verkko-opintokokonaisuuksia. Verkko-opintokokonaisuudet on toteutettu Moodle-oppimisympäristölle ja ne sisältävät aineistoihin perehtymistä, testejä, keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa sekä palautettavia tehtäviä.

- [Avoimen oppimisen JEES-tukipiste](#) (Huoltamo-hanke)

Avoimen oppimisen JEES-tukipisteen toiminta pilottioppilaitos Esedulla. JEES-tukipisteelle voi hakeutua lähes millaisen opiskeluun liittyvän kysymyksen tai haasteen kanssa tahansa. Tukipisteellä toimii ohjaajana opiskelijavalmentaja.

- [Kohti koulutusta](#) (Nojat - Nuorten ohjaaminen ja auttaminen tulevaisuuteen)

Kohti koulutusta -toiminnan tarkoituksena on tukea nuoria, joiden opinnot ovat keskeytyneet, jotka ovat sairaslomalla tai jotka ovat etsimässä uutta ammatillista suuntaa esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan kautta.

- [Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu](#) (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelu tarjoaa vaihtoehtoisen ja joustavan tavan nuorelle tai aikuiselle hankkia opinnoissa tai työelämässä tarvittavaa osaamista hyödyntämällä eri oppilaitosten kaikille avointen opintojen tarjontaa. Opiskelu tapahtuu verkossa joko itsenäisesti tai oppimisen ohjaajan johdolla.
- [Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun käyttöönoton ohjeet](#) (AAVA - Avoin väylä ammattiin)
Avoimet ammatilliset opinnot -palvelun (www.avoimetammattillisetopinnot.fi) käyttöönoton ohjeet on suunnattu oppilaitoksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan palvelun kautta kaikille avoimia ammatillisia opintoja.

E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen

Jatko-opintoihin siirtyminen

Jatko-opintoihin siirtymiseen liittyen on erityisesti kehitteillä korkeakouluihin ja jatko-opintoihin siirtymisen polkuja, väyliä ja malleja sekä menetelmiä uraohjauksen toteuttamiseen. Ammattikorkeakouluopintoihin tutustumiseksi Vauhtia väylälle -hankkeessa on syntynyt väyläopintojen malli toisen asteen opiskelijoille jatko-opintoihin siirtymiseen sekä itsearviointin tukimateriaali oman osaamisen tunnistamiseen Jatkoväylä- kuin on syntynyt korkeakouluun siirtymisen opintopoluista kuvaukset sekä toimenpiteitä tämän siirtymän toteutukseen. Opintie sujuvaksi -hankkeessa on koottu toimenpidesuosituksia siirtymien tukemiseksi Lapissa. Näitä malleja on syntymässä lisää myös muissa hankkeissa.

Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla on syntynyt tukirakenne opiskelijoiden (varsinkin maahanmuuttajien ja romanien) korkeakouluvalmiuksien parantamiseen. Tämän rinnalle on laadittu amkin sosiaali- ja terveysalalle erillinen valintakäytäntö, joka helpottaa koulutukseen pääsyä aliedustetuille ryhmille. Tsetanes Naal -hankkeessa on kehitetty tukipajat korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille.

- [Itsearviointin tukimateriaali ja AHOT-opas](#) (Vauhtia väylälle)
Vauhtia väylälle -hankkeessa tuotettiin tukimateriaalia itsearviointista, joka on keskeinen ammattikorkeakoulussa kehittyvä ja käytettävä arvioinnin muoto. Hankkeessa laadittiin myös AHOT-opas toiselle asteelle, jossa kerrotaan peruseräaiteita AHOToinnista.
- [Väyläopinnot toisen asteen opiskelijoille](#) (Vauhtia väylälle)
Vauhtia väylälle -hankkeen aikana on kehitetty joitakin ammattikorkeakoulun opintoja sellaisiksi, että myös toisen asteen opiskelijoiden on helpompi niitä suorittaa. Samoin on panostettu ohjaukseen sekä verkko-opintojen ja monimuotoisten toteutusten laadintaan, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus asuinpaikasta riippumatta tutustua ammattikorkeakouluopintoihin.
- [Toimenpide-esityksiä sujuviin koulusiirtymiin Lapissa](#) (Opintie sujuvaksi)
Käsikirja, jossa esitellään toimenpidesuosituksia hankkeessa saadun tiedon valossa. Toimenpide-ehdotusten avulla etnisiin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden siirtymiin saadaan sujuvuutta. Käsikirja on saatavilla useilla eri kielillä.
- [Tukipajat Korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille](#) (Tsetanes Naal)
Tukipajat tarjoavat ohjatun tuen oman opiskelupolun suunnitteluun ja hakuvaiheeseen. Pajoista muodostuu viiden kerran kokonaisuus korkeakouluhaun tueksi. Prosessin aikana kannustetaan korkeakouluhakuun yhteishaun sekä avoimen korkeakoulun kautta ja tuetaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä.
- [Tukipajat Korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille](#) (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on lisätä romanien tietoa korkeakouluopinnoista ja hakukäytännöistä, vahvistaa opiskelutaitojen kehittymistä ja madaltaa opintoihin hakemisen kynnyksiä.
- [Ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun -tilannekartoitus](#) (Jatkoväylä)
Jatkoväylä – sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun -hankkeessa toteutettu selvitys kartoittaa, missä määrin ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut tarjoavat opintoja ja ohjauspalveluita näiden koulutusasteiden välisen siirtymävaiheen tukemiseksi.
- [Opintojen sisällön/opintovaatimusten avaaminen opiskelijoille AMK:n toimesta](#) (Jatkoväylä)

Käytännössä on kuvattu prosessi, miten ammattiin opiskelevat perehdytetään AMK-opintoihin. Tavoitteena on, että opiskelija tietää mitä opinnot sisältävät ja saa käsityksen siitä, mitä hän jo osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia (ohjauksellinen tarve).

- [Ammattikorkeakoulun pääsykokeisiin ja amk:ssa opiskeluun valmentavat jatkoväyläopinnot](#) (Jatkoväylä)
Kuvaus ammattikorkeakoulun pääsykokeisiin ja amk:ssa opiskeluun valmentavista jatkoväyläopinnoista (esim. tehovalmennus-opintojaksot 3-5 op)
- [Jatkoväylä nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta sosionomiopintoihin](#) (Jatkoväylä)
Kuvaus jatkoväylästä nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta sosionomiopintoihin. 1. puolen vuoden opinnot (amk) / nuvan viimeinen puoli vuotta (30 op)
- [Merkonomista tradenomiksi](#) (Jatkoväylä)
Laurean ja Hyrian yhteistyössä toteuttamat väyläopinnot ammattikorkeakouluopinnoista kiinnostuneille.
- [Opetussuunnitelmien vertaaminen](#) (Jatkoväylä)
Opetussuunnitelmien vertaamisen malli ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulun yhteistyön rakentamiseksi.
- [Tekniikan yhteisopettajuus ja yhteiset oppimisympäristöt](#) (Jatkoväylä)
Ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen yhdessä toteuttama Mittaus-, säätö- ja automaatiotekniikan perusteet 3 op -kurssi ammattiin opiskeleville.
- [Yliopistokursseja toiselle asteelle](#) (Suunnitelma B)
Neljän yhteistyökurssin kanssa pilotoitu yliopistokursseja lukioisille lukuvuonna 2016-2017. Tarjonnassa oli yhteensä 8 kurssia, joista 4 toteutui.
- [Varusmiesten tavoittaminen nivelvaiheessa](#) (Suunnitelma B)
Varusmiestoimikunta järjestää Kainuun Prikaatissa kaksi kertaa vuodessa VMTK-päivät, joissa oppilaitosten ja työelämän toimijoiden on mahdollista tavoittaa kaikki prikaatissa palvelustaan suorittavat (n. 3000 henkeä). Samalla tapaa myös prikaatissa työskentelevät ja nivelvaiheohjauksesta huolehtivat sosiaaliterapeutit.
- [Toimintatapa oppilaitosyhteistyöhön](#) (Suunnitelma B)
Yhteistyömalli, jonka tarkoitus on vuosittain varmistaa oppilaitosvierailu vapaan sivistystyön oppilaitoksesta alueen lukioihin. Oppilaitoksessa jaetaan vastuulukiot opettajien kesken ja jokainen vastaa yhteistyöstä omaan lukioonsa joko opinto-ohjaajan, rehtorin tai lukio-opettajan kautta.
- [Erillishaku maahanmuuttajille ja romaneille ammattikorkeakoulu opintoihin \(Diak\)](#) (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Hankkeessa on luotu toimintamalli, joka avulla on luotu romaneille ja maahanmuuttajille sujuvampia mahdollisuuksia toteuttaa opiskeluhaaveitaan kohti ammattitutkintoa. Erillishakujen tavoitteena oli luoda kulttuurisensitiivinen, esteetön ja syrjimätön valintakoe prosessi, joka mahdollistaa pääsyn korkeakouluopintoihin.
- [Tukitoiminta \(OSAO\)](#) (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Monikulttuuristen opiskelijoiden tukitoiminta Oulun seudun ammattiopistolla.
- [Tukipajatoiminta \(Diak\)](#) (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Tukipajatoiminta monikulttuurisille opiskelijoille. Tuen tarpeet opintojen alkuvaiheessa kohdentuvat opiskelutekniikan haltuunottoon, opiskelumateriaalin käsittelyyn (lukemistekniikat), suomen kielisen tekstin tuottamiseen, esseetyyppisen tehtävän tekemiseen sekä ja lähdemateriaalin referoimisen käytäntöihin.
- [Opintopiiri \(SDO\)](#) (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Suomen Diakoniaopistolla maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille 2015 – 2016 suunnattua opintopiiritointia on dokumentoitu.
- [Koulutustutustumisen ja tutkinnon osan suorittamisen -toimintamalli](#) (Sisu)
Toimintamallissa on kuvattu koulutustutustumisen ja tutkinnon osan suorittamisen vaiheet opiskelijan siirtymätilanteessa. Toimintamalli perustuu henkilökohtaistamisen periaatteelle, lähtee opiskelijan tarpeesta ja pyrkii ratkaisemaan yksilön ammatinvalintaan liittyvän solmun. Tällä hetkellä toimintamallia on käytetty siirtymätilanteissa olevien opiskelijoiden kanssa, mutta malli soveltuu myös opiskelijan työllistymisen edistämiseen ja tutkinnon laajentamiseen
- [Lapin koulutusneuvonta](#) (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- [Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#) (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutussuunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.

- **Hankkeen audiovisuaalinen väliraportti** (NOPSA)
NOPSA-Nopea ammatillinen väylä työelämään -hankkeen hankesuunnitelman mukainen väliraportti on tuotettu audiovisuaalisessa muodossa. Väliraportissa voi tutustua hankkeen tuloksiin (ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö, uraohjaus ja yksilölliset joustavat opintopolut, kielten oppimisen polkuopintomallit = NOPSA-tiimit) 10 eri videon kautta.

Työelämään siirtyminen

Uraohjauksen ja -suunnittelun tueksi Work Smart -hankkeessa on luotu uraohjausmalli ja -menetelmiä, joilla tuetaan nuorten työhakutaitoja ja verkostoidaan opiskelijoita ja työnantajia esimerkiksi järjestettävien työpajojen avulla. NISU-hankkeen työnhakuinfossa TE-toimistot, yritykset, varamiespalvelut ja valmistuneet opiskelijat kertovat alan opiskelijaryhmille työllistymiseen liittyvistä asioista.

Lisäksi hankkeissa on työn alla käytäntöjä, jotka toimivat konkreettisina välineinä työelämään siirtymisen ohjaamisessa. NISU-hankkeen CV-pohja toimii Wilmassa ja sitä on mahdollista täydentää koko opintojen ajan, jolloin opintojen päättyessä opiskelijalla on käsissään valmis CV työnhakuun. Pipo 2 -hankkeen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma on osa HOPSia, jolloin työllistymisen tukeminen on osa jo opiskeluvaiheessa ohjausprosessia. Suunnitelma B -hankkeessa työstetään opiskelijoille konkreettiset varasuunnitelmat.

- **Uraohjausmalli** (Work Smart)
Uraohjausmalli koostuu työpajoista, joissa ensin aktivointipajoissa harjoitellaan oman osaamisen tunnistamista ja markkinointia sekä työelämätaitoja. Sen jälkeen verkostoitumispajoissa kohdataan työntajien ja yritysten edustajia.
- **Työnhakuinfot** (NISU – Nivelvaiheiden sujuvoittaminen)
Hankkeessa tehdään yhteistyötä TE-toimistojen kanssa. Yhtenä mallina syntyy työnhakuinfot, jotka järjestettiin oppilaitoksen tiloissa yhteistyössä TE-toimiston työntekijöiden kanssa. Infoissa alasta ja siihen hakeutumisesta on kertomassa myös yritysten edustajat sekä samoin myös henkilöstövuokrausfirmojen edustajat.
- **Työelämälähtöiset opiskelulinjat** (Huoltamo)
Työelämälähtöisissä opinnoissa torstai- ja perjantai-iltoina opiskelijat jalkautuivat työelämään, autenttiseen oppimisympäristöön oppimaan asioita, joita tähän saakka on opiskeltu oppilaitoksessa teorianunneilla ja erilaisin harjoituksin.
- **Hackathon-kilpailu** (Huoltamo)
Hackathon määritellään tapahtumana, missä joukko ihmisiä kokoontuu ennalta määrätyksi ajaksi työstämään ratkaisuja annettuihin haasteisiin. Yhdistävää näille tapahtumille on osaaottavien asenne, kyky hypätä liikkuvan helikopterin kyytiin ja halu päästä tekemään jotain uutta ja mielenkiintoista.
- **Varusmiesten tavoittaminen nivelvaiheessa** (Suunnitelma B)
Varusmiestoimikunta järjestää Kainuun Prikatissa kaksi kertaa vuodessa VMTK-päivät, joissa oppilaitosten ja työelämän toimijoiden on mahdollista tavoittaa kaikki prikaatissa palvelustaan suorittavat (n. 3000 henkeä). Samalla tapaa myös prikaatissa työskentelevät ja nivelvaiheohjauksesta huolehtivat sosiaaliturvatoimijat.
- **Henkilökohtainen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma** (Pipo 2)
Oulun seudun ammattiopistossa käyttöön otettu työllistymissuunnitelma HOPS:n yhteydessä on ohjauksen väline, jonka ansiosta työllistymisnäkökulma integroidaan entistä paremmin ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa ja työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAO:ssa jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen.
- **CV-pohja Wilma-järjestelmään** (NISU – Nivelvaiheiden sujuvoittaminen)
NISU - Nivelvaiheiden sujuvoittaminen -hankkeessa (ESR) kaikille opiskelijoille saadaan pelkistetty CV, johon tulee suoraan Wilma-järjestelmästä mm. yhteystiedot, aiemmat tutkinnot, työssäoppimiset (ajat ja paikat), valmiit tutkinnon osat ja korttikoulutukset.
- **Koulutustutustumisen ja tutkinnon osan suorittamisen -toimintamalli** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Toimintamallissa on kuvattu koulutustutustumisen ja tutkinnon osan suorittamisen vaiheet opiskelijan siirtymätilanteessa. Toimintamalli perustuu henkilökohtaistamisen periaatteelle, lähtee opiskelijan tarpeesta ja pyrkii ratkaisemaan yksilön ammatinvalintaan liittyvän solmun. Tällä hetkellä toimintamallia on käytetty siirtymätilanteissa

olevien opiskelijoiden kanssa, mutta malli soveltuu myös opiskelijan työllistymisen edistämiseen ja tutkinnon laajentamiseen

- **[Romanityöntekijä tukena Ohjaamossa](#)** (Tsetanes Naal)
Ohjaamon kanssa yhteistyössä sovitaan alueen tarpeisiin sopiva sapluuna romanityöntekijän osallistumisesta Ohjaamossa romaninuorten tavoittamiseksi ja kohtaamiseksi. Romanityöntekijä tulee mukaan neuvonta- ja päivystystyöhön työpari-periaatteella (romanityöntekijä yhdessä pääväestöä edustavan työntekijän kanssa).
- **[OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#)** (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteettityöskentelyä ja työ- ja opiskeluvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työtetään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.
- **[Triangeli-malli](#)** (Taitava- Tulevaisuuden osaajat)
Työpaikalla tapahtuvan oppimisen triangeli-malli mahdollistaa yhteistyön myös niihin yrityksiin, joissa ei ole mahdollista oppia ja näyttää kaikkia tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi monet mikroyritykset ja kapealle osaamisalalle erikoistuneet yritykset.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **[Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutus suunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.
- **[Hankkeen audiovisuaalinen väliraportti](#)** (NOPSA)
NOPSA-Nopea ammatillinen väylä työelämään -hankkeen hankesuunnitelman mukainen väliraportti on tuotettu audiovisuaalisessa muodossa. Väliraportissa voi tutustua hankkeen tuloksiin (ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö, uraohjaus ja yksilölliset joustavat opintopolut, kielten oppimisen polkuopintomallit = NOPSA-tiimit) 10 eri videon kautta.

Ohjaus, kontaktointi ja tuki

Ohjausta kehitetään liittyen esimerkiksi jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyen sekä siirtymävaiheiden tukemiseen. Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalle -hankkeessa ohjausvalmiuksien kehittämiseen on luotu verkkomateriaaleja maahanmuuttaja- ja romaniopiskelijoita opettavien käyttöön. Tämän nivelvaiheen tueksi voidaan nostaa myös erilaiset jatko-opintoihin siirtymisen opintopolkukuvaukset, joita voidaan hyödyntää ohjauksen välineinä. Näitä on noussut jo aiemmin esille, esimerkkinä tässä Jatkoväylän ja Suunnitelma B -hankkeen käytännöt.

Work Smart -hankkeessa on kehitetty uraohjauksen malli, jossa kuvataan työpajat, joiden avulla voidaan tukea nuorten työnhakutaitoja sekä verkostoida heitä yrittäjien kanssa. NISU-hankkeen työnhakuinfot auttavat myös nuorten työnhakutaitojen kehittämisessä ja avaavat sitä, mitä TE-toimistossa asioiminen on ja millaisia työntekijöitä eri yrittäjät hakevat itselleen.

Ohjauksen resursoimista ja suuntaamista oikeaan paikkaan helpottaa Sisu-hankkeessa syntyvä malli henkilöstön työnjaosta siirtymätilanteessa. Tämä auttaa myös mallintamaan siirtymätilanteissa opiskelijoiden ohjaustarvetta.

- **[Monikulttuurinen osaaminen ja ohjaus 5 op](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla – hankkeessa on kehitetty monikulttuurinen osaaminen ja ohjaamisen verkkokurssi monikulttuuristen opiskelijoiden ja työntekijöiden ohjaamisen ja perehdyttämisen tueksi. Taustalla ovat olleet kokemukset siitä, että maahanmuuttajataustaisen opiskelijan ohjaus vaatii erityisiä vaatimuksia ja valmiuksia opetustyöhön, ohjaukseen sekä oppilaitoksissa että työelämässä.

- **[Tukitoiminta \(OSAO\)](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Monikulttuuristen opiskelijoiden tukitoiminta Oulun seudun ammattiopistolla.
- **[Tukipajatoiminta \(Diak\)](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Tukipajatoiminta monikulttuurisille opiskelijoille. Tuen tarpeet opintojen alkuvaiheessa kohdentuvat opiskelutekniikan haltuunottoon, opiskelumateriaalin käsittelyyn (lukemistekniikat), suomen kielisen tekstin tuottamiseen, esseetyyppisen tehtävän tekemiseen sekä ja lähdemateriaalin referoimisen käytäntöihin.
- **[Opintopiiri \(SDO\)](#)** (Opin portailla Pohjois-Pohjanmaalla)
Suomen Diakoniaopistolla maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille 2015 – 2016 suunnattua opintopiiritoimintaa on dokumentoitu.
- **[Yliopistokursseja toiselle asteelle](#)** (Suunnitelma B)
Neljän yhteistyöluokion kanssa pilotoitu yliopistokursseja lukioisille lukuvuonna 2016-2017. Tarjonnassa oli yhteensä 8 kurssia, joista 4 toteutui.
- **[Opintojen sisällön/opintovaatimusten avaaminen opiskelijoille AMK:n toimesta](#)** (Jatkoväylä)
Käytännössä on kuvattu prosessi, miten ammattiin opiskelevat perehdytetään AMK-opintoihin. Tavoitteena on, että opiskelija tietää mitä opinnot sisältävät ja saa käsityksen siitä, mitä hän jo osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia (ohjauksellinen tarve).
- **[Opiskelijan tunteminen ja aito välittäminen](#)** (Jatkoväylä)
Kuvaus väyläopintojen edellyttämästä ohjaustavasta.
- **[Uraohjausmalli](#)** (Work Smart)
Uraohjausmalli koostuu työpajoista, joissa ensin aktivoitipajoissa harjoitellaan oman osaamisen tunnistamista ja markkinointia sekä työelämätaitoja. Sen jälkeen verkostoitumispajoissa kohdataan työntajien ja yritysten edustajia.
- **[Työnhakuinfot](#)** (NISU – Nivelvaiheiden sujuvoittaminen)
Hankkeessa tehdään yhteistyötä TE-toimistojen kanssa. Yhtenä mallina syntyy työnhakuinfot, jotka järjestettiin oppilaitoksen tiloissa yhteistyössä TE-toimiston työntekijöiden kanssa. Infoissa alasta ja siihen hakeutumisesta on kertomassa myös yritysten edustajat sekä samoin myös henkilöstövuokrausfirmojen edustajat.
- **[Tsetanes naal - koulutuspoluilla –tukimalli asiakastyöhön](#)** (Tsetanes Naal)
Malli toimii romaniasiakkaiden tukemiseksi koulutuspoluilla eteenpäin. Mallissa pyritään kasvattamaan asiakkaan vastuunottoa, ja pidetään suunnitelma ja eteneminen joustavina. Asiakasta tulee tiedottaa erilaisista koulutusvaihtoehdoista, ja pitää huolta, ettei prosessi keskeydy kriisinkään sattuessa. Työntekijä käyttää sosiaalisen vahvistamisen, sosiokulttuurisen innostamisen ja motivoivan haastattelun menetelmiä.
- **[Tukipajat Korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille](#)** (Tsetanes Naal)
Tukipajat tarjoavat ohjatun tuen oman opiskelupolun suunnitteluun ja hakuvaiheeseen. Pajoista muodostuu viiden kerran kokonaisuus korkeakouluhaun tueksi. Prosessin aikana kannustetaan korkeakouluhakuun yhteishaun sekä avoimen korkeakoulun kautta ja tuetaan opiskeluvaihtomallien kehittämistä.
- **[Tukipajat Korkeakouluopintoja tavoitteleville romaneille](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on lisätä romanien tietoa korkeakouluopinnoista ja hakukäytännöistä, vahvistaa opiskelutaitojen kehittämistä ja madaltaa opintoihin hakemisen kynnyksiä.
- **[Romanityöntekijä tukena Ohjaamossa](#)** (Tsetanes Naal)
Ohjaamon kanssa yhteistyössä sovitaan alueen tarpeisiin sopiva sapluuna romanityöntekijän osallistumisesta Ohjaamossa romaninuorten tavoittamiseksi ja kohtaamiseksi. Romanityöntekijä tulee mukaan neuvonta- ja päivystystyöhön työpari-periaatteella (romanityöntekijä yhdessä pääväestöä edustavan työntekijän kanssa).
- **[Toimenkuvien ja työnjaon mallintaminen siirtymätilanteessa](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Mallinnuksessa on kuvattu siirtymävalmentajan työkuva, joka liittyy sisäisesti siirtyvän opiskelijan ohjaamiseen. Mallinnuksen avulla jatketaan ohjausta tekevien henkilöiden työkuviin selkeyttämistä ja siirtymätilanteeseen liittyvän opiskelijan ohjauksen mallintamista.
- **[Toimenpide-esityksiä sujuviin koulusiirtymiin Lapissa](#)** (Opintie sujuvaksi)
Käsikirja, jossa esitellään toimenpidesuosituksia hankkeessa saadun tiedon valossa. Toimenpide-ehdotusten avulla etnisiin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden siirtymiin saadaan sujuvuutta. Käsikirja on saatavilla useilla eri kielillä.
- **[Mahdollisuuksien päivä – Romanian koulutus- ja työllisyysmessut](#)** (Tsetanes Naal)
Mahdollisuuksien päivä -messutapahtuma tuo yhteen alueen romaniväestön sekä koulutus- ja työelämäkentän edustajat. Yhteysttä luodaan myös laajemmin palvelukenttään ja sen eri toimijoihin.
- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjausväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkostojen yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjausvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen

asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.

- **[OVA-Roma \(Omavalmennuskoulutus pitkäaikaistyöttömille nuorille romaniaikuisille\)](#)** (Tsetanes Naal)
Suunnitellaan noin 12 viikon koulutuskokonaisuus, jonka aikana työskennellään nuorten romaniaikuisten kanssa elämänhallintataitojen lisäämiseksi. Koulutus sisältää identiteetti-työskentelyä ja työ- ja opiskeluvalmiuksien lisäämistä ryhmätyöskentelyn ja etätehtävien avulla. Koulutuksen aikana työsetään yksilöllistä koulutus- ja työelämäpolkua, jota opiskelija voi hyödyntää TE-palveluissa.
- **[Parhaat ohjauspalvelut Uudellemaalle! -ohjauskirja](#)** (Yhdessä koulutustakuuseen)
Oppaan tarkoituksena on jakaa ajantasaista tietoa, kokemuksia ja näkökulmia nuorten ohjauksen parissa työskenteleviltä ohjauksen parissa työskenteleville. Konkreettiset tapausesimerkit kuvaavat olemassa olevia hyviksi koettuja palveluita ja käytäntöjä siitä, miten tukea nuorta opintojen nivelvaiheessa, opintojen aikana ja työelämään siirryttäessä.
- **[Siirtymävaiheen opinto-ohjaus](#)** (Siirtymät sujuviksi SISU)
Kuvaus Koulutuskeskus Sedun siirtymävaiheen opinto-ohjauksesta.

Tekniset työvälineet

Myös jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi on kehitetty teknisiä työvälineitä. Esimerkiksi Vauhtia Väylälle -hankkeessa on luotu väyläopintojen malli, joiden avulla amk-opintoihin on mahdollista tutustua toisen asteen opintojen aikana. Työnhaun ja uraohjauksen tueksi on myös kehitetty paljon sähköisiä työkaluja niin opiskelijan kuin myös ohjaajan tueksi. Opiskelijoille on kehitetty mm. Wilma-järjestelmää varten suunniteltu CV-pohja, jonka avulla opiskelijoiden CV:t päivittyvät opiskelun myötä kertyneellä osaamisella ja esimerkiksi työssäoppimisilla ja kesätöillä sekä Pipo 2 -hankkeessa luotu opiskelu- ja työllistymissuunnitelma.

- **[Väyläopinnot toisen asteen opiskelijoille](#)** (Vauhtia väylälle)
Vauhtia väylälle -hankkeen aikana on kehitetty joitakin ammattikorkeakoulun opintoja sellaisiksi, että myös toisen asteen opiskelijoiden on helpompi niitä suorittaa. Samoin on panostettu ohjaukseen sekä verkko-opintojen ja monimuotoisten toteutusten laadintaan, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus asuinpaikasta riippumatta tutustua ammattikorkeakouluopintoihin.
- **[Henkilökohtainen opiskelu- ja työllistymissuunnitelma](#)** (Pipo 2)
Työllistymissuunnitelma HOPS:n yhteydessä on ohjauksen väline, jonka ansiosta työllistymisnäkökulma integroidaan entistä paremmin ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa ja työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAO:ssa jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen.
- **[CV-pohja Wilma-järjestelmään](#)** (NISU – Nivelvaiheiden sujuvoittaminen)
NISU - Nivelvaiheiden sujuvoittaminen -hankkeessa (ESR) kaikille opiskelijoille saadaan pelkistetty CV, johon tulee suoraan Wilma-järjestelmästä mm. yhteystiedot, aiemmat tutkinnot, työssäoppimiset (ajat ja paikat), valmiit tutkinnon osat ja korttikoulutukset.
- **[Tiedottaminen: selkeät/ajantasaiset www-sivut](#)** (Jatkoväylä)
Väyläopintojen verkkosivut.
- **[Lapin koulutusneuvonta](#)** (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- **["Yhden linkin kautta oikealle taholle" – palveluohjausväline](#)** (Tsetanes Naal)
Tavoitteena on tarjota yksinkertainen virtuaalinen ohjain palveluihin, joka mahdollistaa valtakunnallisesti romaniverkostojen yhteistyön sekä tarjoaa asiakkaalle helpon väylän sopivan palvelun piiriin olemassa olevassa ja aktiivisessa toimijaverkostossa. Palveluohjausvälineen avulla romaniväestö pystyy tavoittamaan kaikki alueen asiantuntijaverkoston toimijat (romaniyhdistys, hanketoimija, asiantunteva viranomaistoimija tms.) yhden palvelulinkin kautta.

Yhteistyö

Yhteistyötä tehdään tähän siirtymävaiheeseen liittyen mm. työnantajien, yritysten tai korkeakoulujen kanssa. NISU-hankkeen työnhakuinfojen osalta on tehty tiedotusyhteistyötä TE-toimistojen ja työnantajien kanssa. Samoin työnantajayhteistyötä on vahvistettu esimerkiksi PURE STEEL -hankkeessa kummiyritysten kanssa sekä yrityskasvatusta vahvistavissa hankkeissa kuten Amisyrytyksessä oppiminen -hankkeessa. Jatkoväylä- ja Suunnitelma B -hankkeiden toiminnot taas perustuvat vahvaan yhteistyöhön toisen asteen ja korkeakoulujen kanssa. OSATA-hankkeessa on syntynyt toimintamallin kuvaus yhteistyöstä opiskelijoiden kanssa jatko-opintoihin siirtymiseen liittyen.

- **[Työnhakuinfot](#)** (NISU – Nivelvaiheiden sujuvoittaminen)
Hankkeessa tehdään yhteistyötä TE-toimistojen kanssa. Yhtenä mallina syntyy työnhakuinfot, jotka järjestettiin oppilaitoksen tiloissa yhteistyössä TE-toimiston työntekijöiden kanssa. Infoissa alasta ja siihen hakeutumisesta on kertomassa myös yritysten edustajat sekä samoin myös henkilöstövuokrausfirmojen edustajat.
- **[Mahdollisuuksien päivä – Romanian koulutus- ja työllisyysmessut](#)** (Tsetanes Naal)
Mahdollisuuksien päivä -messutapahtuma tuo yhteen alueen romaniväestön sekä koulutus- ja työelämäkentän edustajat. Yhteysttä luodaan myös laajemmin palvelukenttään ja sen eri toimijoihin.
- **[Toimenpide-esityksiä sujuviin koulusiirtymiin Lapissa](#)** (Opintie sujuvaksi)
Käsikirja, jossa esitellään toimenpidesuosituksia hankkeessa saadun tiedon valossa. Toimenpide-ehdotusten avulla etnisiin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden siirtymiin saadaan sujuvuutta. Käsikirja on saatavilla useilla eri kielillä.
- **[Parhaat ohjauspalvelut Uudellemaalle! -ohjauskirja](#)** (Yhdessä koulutustakuuseen)
Oppaan tarkoituksena on jakaa ajantasaista tietoa, kokemuksia ja näkökulmia nuorten ohjauksen parissa työskenteleviltä ohjauksen parissa työskenteleville. Konkreettiset tapausesimerkit kuvaavat olemassa olevia hyviksi koettuja palveluita ja käytäntöjä siitä, miten tukea nuorta opintojen nivelvaiheessa, opintojen aikana ja työelämään siirryttäessä.
- **[Ammatillisen koulutuksen vetovoima](#)** (VetoVoimaa teknologia-aloille Varsinais-Suomessa)
Oppaassa kuvataan yksityiskohtaisesti, miten nuoret saadaan mukaan markkinointia suunnittelemaan, miten yritykset voivat enemmän olla mukana oppilaitoksen arjessa ja mitä esimerkiksi ovat teknologiasyntärit.
- **[Teknologiategollisuusalan vetovoimaisuuden lisääminen](#)** (PURE STEEL)
Yritysten nettisivuja brändättiin uudelleen, sillä vanhat sivut pitivät yllä vanhanaikaista kuvaa metallialasta: ne olivat ”likaiset ja raskaat”. Yhteistyöyrityksiin järjestettiin yläkoululaisille yritysvierailuja. Yläkoululaisille järjestettiin teemapäiviä ammattiopistolla. Lisäksi oppilaitoksessa järjestettiin avointen ovien päivät huoltajille.
- **[Kummiyritystoiminta](#)** (PURE STEEL)
PURE STEEL -hankkeessa kehitettiin kummiyritystoimintaa kone-metallialan yritysten kanssa. Hankkeen yhteistyöyrityksistä hankittiin ensimmäisen vuoden opiskelijoille kummiyritykset (mm. abloy, tesla jne.)
- **[YritysAmis-malli](#)** (Amisyrytyksessä oppiminen)
Kainuun ammattiopiston YritysAmis-mallissa kaikki osaamisalan opiskelijatyöntekijät kuuluvat alansa AmisYritykseen. Luokkahuoneet ja työpajat on muutettu yritysmäisiksi ja oppijoille on annettu työpaikkarooleja. Alan opettajien tiimi ohjaa toimintaa. Mallissa työskennellään projekteissa, joissa tehdään töitä oikeille asiakkaille.
- **[Uraohjausmalli](#)** (Work Smart)
Uraohjausmalli koostuu työpajoista, joissa ensin aktivointipajoissa harjoitellaan oman osaamisen tunnistamista ja markkinointia sekä työelämätaitoja. Sen jälkeen verkostoitumisajoissa kohdataan työntajien ja yritysten edustajia.
- **[Yhteistyö](#)** (OSATA)
OSATA-hankkeessa opiskelijat ovat mukana kehitystyössä kahdella tasolla: 1) kaikki hankkeen pedagogiset ratkaisut ja työkalut ideoidaan, kehitetään ja testataan yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä 2) tuotettavat työkalut lisäävät opiskelijan autonomiaa, hallinnan tunnetta, ura- ja elämänsuunnittelun taitoja. Opetus- ja ohjaushenkilöstölle tuotetaan hankkeessa sekä systeemistä ymmärrystä, että konkreettisia työkaluja ohjauksen tueksi.
- **[Varusmiesten tavoittaminen nivelvaiheessa](#)** (Suunnitelma B)
Varusmiestoimikunta järjestää Kainuun Prikaatissa kaksi kertaa vuodessa VMTK-päivät, joissa oppilaitosten ja työelämän toimijoiden on mahdollista tavoittaa kaikki prikaatissa palvelustaan suorittavat (n. 3000 henkeä). Samalla tapaa myös prikaatissa työskentelevät ja nivelvaiheohjauksesta huolehtivat sosiaalikirjasto- ja kuraattorit.
- **[Toimintatapa oppilaitosyhteistyöhön](#)** (Suunnitelma B)
Yhteistyömalli, jonka tarkoitus on vuosittain varmistaa oppilaitosvierailu vapaan sivistystyön oppilaitoksesta alueen lukioihin. Oppilaitoksessa jaetaan vastuulukiot opettajien kesken ja jokainen vastaa yhteistyöstä omaan lukioonsa joko opinto-ohjaajan, rehtorin tai lukio-opettajan kautta.
- **[Opintojen sisällön/opintovaatimusten avaaminen opiskelijoille AMK:n toimesta](#)** (Jatkoväylä)

Käytännössä on kuvattu prosessi, miten ammattiin opiskelevat perehdytetään AMK-opintoihin. Tavoitteena on, että opiskelija tietää mitä opinnot sisältävät ja saa käsityksen siitä, mitä hän jo osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia (ohjauksellinen tarve).

- [Ammattikorkeakoulun pääsykokeisiin ja amk:ssa opiskeluun valmentavat jatkoväyläopinnot](#) (Jatkoväylä)
Kuvaus ammattikorkeakoulun pääsykokeisiin ja amk:ssa opiskeluun valmentavista jatkoväyläopinnoista (esim. tehovalmennus-opintojaksot 3-5 op)
- [Jatkoväylä nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta sosionomiopintoihin](#) (Jatkoväylä)
Kuvaus jatkoväylästä nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta sosionomiopintoihin. 1. puolen vuoden opinnot (amk) / nuvan viimeinen puoli vuotta (30 op)
- [Opetussuunnitelmien vertaaminen](#) (Jatkoväylä)
Opetussuunnitelmien vertaamisen malli ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulun yhteistyön rakentamiseksi.
- [Tekniikan yhteisopettajuus ja yhteiset oppimisympäristöt](#) (Jatkoväylä)
Ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen yhdessä toteuttama Mittaus-, säätö- ja automaatiotekniikan perusteet 3 op -kurssi ammattiin opiskeleville.
- [Lapin koulutusneuvonta](#) (Lapin TNO-palvelut)
Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku.
- [Uudistettu kumppanuussopimus Lapin TNO-palveluista 2017](#) (Lapin TNO-palvelut)
Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutussuunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.
- [Hankkeen audiovisuaalinen väliraportti](#) (NOPSÄ)
NOPSÄ-Nopea ammatillinen väylä työelämään -hankkeen hankesuunnitelman mukainen väliraportti on tuotettu audiovisuaalisessa muodossa. Väliraportissa voi tutustua hankkeen tuloksiin (ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyö, uraohjaus ja yksilölliset joustavat opintopolut, kielten oppimisen polkuopintomallit = NOPSÄ-tiimit) 10 eri videon kautta.

LIITE: Hankekuvaukset teemoittain

A. Koulutukseen pääsy, perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihe ja koulutukseen kiinnittyminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
AAVA - Avoin väylä ammattiin	Turun kaupungin sivistystoimiala	Hankkeen tavoitteena on hyödyntää olemassa olevaa koulutustarjontaa innovatiivisella tavalla kehittämällä ja kokeilemalla maakuntarajat ylittävää avointa oppimisympäristö- ja koulutustarjotinmallia, joka mahdollistaa opiskelijan joustavan opiskelun eri oppilaitoksissa riippumatta oman kotikunnan tai paikallisen oppilaitoksen tarjonnasta.
TAITAVA -Tulevaisuuden osaajat	Helsingin kaupungin opetusvirasto	Tarkoituksena on tuottaa verkostomainen koulutuksen järjestämisuoto ja kehittää useammalle koulutuksenjärjestäjälle yhteiset rakenteet pystyä poluttamaan opiskelijoita oikeiden ja heille soveltuvien koulutuspalvelujen piiriin sekä pystyä rakentamaan koulutuspalveluita paikasta riippumatta kohderyhmälle soveltuvaksi. Hankkeessa luodaan valtakunnallinen avointen opintojen ja oppimisympäristöjen malli
VETOVOIMALA – erityisen ja vaativan erityisen tuen hakeutumisasiin palvelujen kehittäminen	Hengitysluotto ry/Ammattiopisto Luovi	VETOVOIMALA-hankkeen tavoitteena on vaativan erityisen tuen asiakkaiden ammatilliseen koulutukseen ohjaamisen ja siirtymävaiheen palvelujen kehittäminen ja ohjaavien tahojen yhteistyön ja osaamisen vahvistaminen vaativaa erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden hakeutumisasiin ohjauksessa.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
VetoVoimaa teknologia-aloille	Turun kaupunki	Hankkeessa vastataan kahteen sekä Varsinais-Suomessa että koko maassa ilmenevään keskeiseen ongelmaan, teknologiateollisuuden heikkoon vetovoimaan sekä yleiseen tarpeeseen parantaa koulutuksen siirtymävaiheiden palveluita eri kouluasteiden sekä työelämän yhteistyönä. Lisäksi hankkeessa kehitetään koulutuksesta koulutukseen ja työelämään siirtymistä tukevia menetelmiä sekä lisätään koulutuksen ja työelämän yhteistyötä.
Yhdessä takuuseen	Uudenmaan liitto - Nylands förbund	Hanke selvittää, miten maakunnan ammatillisen koulutuksen järjestäjät toteuttavat nuorten koulutustakuuta. Selvityksen pohjalta luodaan toimijoiden tarpeisiin sopeutuva malli, jonka avulla koulutustakuun toteutumista parannetaan. Malli sisältää suosituksia sekä antaa välineitä nuoria ohjaaville ammattilaisille.
Viisaat valinnat	Helsingin yliopisto	Hankkeen tavoitteena on kannustaa nuoria etsimään ja löytämään entistä rohkeammin omia uravaihtoehtoja - tekemään omia viisaita valintojaan. Hankkeen toimenpiteinä on mm. opinto-ohjauksen kehittäminen ja opinto-ohjaajien ja muiden ohjaustyötä tekevien osaamisen vahvistaminen.
Teknologiateollisuusalan yritysten ja ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden lisääminen Pohjois-Karjalassa, PURE STEEL-hanke	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Päätavoitteena on turvata Pohjois-Karjalan maakunnan teknologia-alan yritysten, erityisesti kone- ja metalliteollisuusyritysten, osaavan työvoiman saanti. Jotta päätavoitteeseen päästään, on aktiivisesti kehitettävä niitä toimintoja, joilla voidaan parantaa alan vetovoimaisuutta sekä koulutuksessa että yrityksissä.

NOJAT-Nuorten ohjaus ja auttaminen tulevaisuuteen	Tyrnävän kunta	NOJAT- hankkeessa kehitetään toimintamalli, jonka avulla nuori saadaan siirtymään mahdollisimman sujuvasti peruskoulusta toisen asteen opintoihin siten että koulutuspolusta tulee ehjä ja nuorelle mieleinen. Nuoren polkua tuetaan peruskoulusta lähtien siten, että nuorella on tarvittava tuki jo peruskoulussa mutta myös toisen asteen opintojen alkaessa.
Nuorisotakuusta toimeen	Oulun kaupunki	Hanke vahvistaa perus- ja lukio-opetuksen yritysyritysteistyötä ja yrittäjyyskasvatusta, kehittää toimintamalleja, joilla lisätään sivistys- ja kulttuuripalveluiden, yritysten ja kolmannen sektorin yhteistyötä, vahvistaa nuorten osallisuutta ja tietoisuutta nuorisotakuusta sekä kehittää uusia oppisopimuskoulutuksen malleja.
Tervareitti - Osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen	Tervaväylän koulu	Tervareitti-hankkeen tavoitteena on kehittää osallistava toimintamalli yläkouluikäisten ohjaukseen perusopetuksen siirtymävaiheessa. Hankkeessa toimitaan tiiviissä yhteistyössä nuorten, huoltajien, lähityöntekijöiden, asiantuntijoiden ja muiden tahojen kanssa.
Opintie sujuvaksi - etnisiin ryhmiin kuuluvat oppilaat koulupolun siirtymävaiheessa	Lapin yliopisto	Hankkeessa selvitetään Lapissa asuvien 9.-10-luokkalaisten maahanmuuttaja- ja saamelaistaustaisten oppilaiden siirtymää peruskoulusta toisen asteen tutkintoon johtaviin jatko-opintoihin. Tutkimuksen avulla hankitaan tietoa siirtymiin liittyvistä ongelmakohtista ja tulosten pohjalta ongelmiin esitetään ratkaisuja.
Omia polkuja pitkin ammattiin (OPPA) - ammatillisen koulutuksen tutkinnon uudistus työelämään siirtymisen edistäjänä (esiselvityshanke)	Rovaniemen koulutuskuntayhtymä	Hankkeessa tuotetaan esiselvitys siitä, mitä mahdollisuuksia ammatillista koulutusta koskeva tutkinnon uudistus tuottaa koulutusta vailla olevien siirtymien koulutuksen kautta työelämään tukemiselle. Selvityksen perusteella suunnitellaan ammatillista koulutusta niin, että erilaiset henkilökohtaiset työelämään johtavat oppimispolut mahdollistuvat.

B. Henkilökohtaistaminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Osaamispolkuja tulevaisuuteen (OSATA)	Turun yliopisto	Hankkeessa tehdään näkyväksi osaamisalojen ja -alueiden uudenlaisia yhdistelmiä sekä osaamisen, koulutuksen ja työn välisiä yhteyksiä, kehitetään opintojen aikaista uraohjausta, osaamisidentiteetin rakentumista sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä koulutusasteiden yhteistyönä, vahvistetaan nuorten itsetuntemusta sekä valmiuksia tunnistaa omaa osaamistaan ja nähdä se osana erilaisia opinto- ja urapolkuja sekä tuetaan uusien opiskelijalähtöisten ja osaamisidentiteettiä tukevien toimintatapojen ja -kulttuurien vakiintumista oppilaitoksiin.
SOPU - Sujuvat omat polut	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	SOPU-hankkeen tavoitteena on HOKS (henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma) -ohjausprosessin mallintaminen ja kehittäminen. Ohjauksellista HOKS- ja eHOKS-prosessia kehitetään uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaiseksi, huomioiden reformin tuomat rakenteelliset muutokset. Lisäksi hanke kehittää hakeutumisasiän ohjausta.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
---------------	---------------	--------

Vastuuta 2020	Länsi-Uudenmaan koulutus kuntayhtymä	Hanke auttaa nuoria siirtymään joustavammin omaan merkitykselliseen elämänvaiheeseen, joko sopivaan koulutukseen, työpajalle tai muuhun toimenpiteeseen. Se vahvistaa siirtymävaiheita ja luo koulutuksellista tasa-arvoa tukevia palveluja. Hanke tarvitaan nivelvaiheiden asiakasohjauksen hallinnan kehittämiseen, jolla vastataan Länsi-Uudenmaan alueella nuorisotakuun toteuttamiseen.
Oma Reitti	Keski-Pohjanmaan Koulutus kuntayhtymä	Hankkeen tavoitteena on lisätä työelämälähtöisyyttä, oppimisympäristön monipuolisuutta, työvaltaista opiskelua, opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta. Hankkeessa huomioidaan tutkinnon perusteiden uudistus, osaamisperusteisuus, opitun tunnistaminen ja tunnustaminen, Valma uudistus ja opintopisteet
Amisyriyksessä oppiminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	Hankkeen tavoitteena on luoda pedagoginen toimintamalli, joka kehittää työelämävalmiuksia. Amisyriyks-pedagogiikka lisää yhteistyötaitoja, yrittäjämäistä asennetta ja helpottaa työelämään siirtymistä joko toisen palvelukseen tai itsensä työllistämistä yrittäjänä. Malli mahdollistaa erilaisten oppijoiden yksilölliset tavat oppia ja parantaa sekä opiskelijoiden että henkilökunnan viihtyvyyttä
VAAO-Navi	Valkeakosken seudun koulutus kuntayhtymä	VAAO-Navilla tarkoitetaan "yhdestä luukusta" tarjottavaa laaja-alaista ja yhteisöllistä, VAAOille räätälöityä ohjauspalvelua. VAAO-Navin työntekijät ymmärtävät hankkeessa kehitettävän tukimalli kokonaisuuden ja osaavat antaa oikea-aikaisesti tukea aiempaa huomattavasti laajemmalle joukolle asiakkaita.
Erityisoppijan oppimispolku	Jämsän Kr. Kansanopistoyhdistys ry	Hankkeen tarkoituksena on kuvata toimiva oppimispolku, jonka kautta erityisoppija saisi ammatin, työllistyisi tuettuun palkkatyöhön ja oppisi elämään itsenäisesti aktiivisena kansalaisena. Oppimispolku on suunnattu peruskoulun käyneelle erityisoppijalle ja se koostuu elämänoppimisen jaksoista sisäoppilaitoksessa kansanopistossa ja ammatillisen koulutuksen jaksoista tuetussa asumismuodossa.
NAKS - Nuorten aktiivisuuden kulttuurin rakentaminen Pohjoisessa Keski-Suomessa	YOUNG LEADERS ACADEMY OY	NAKS-kehittämishankkeessa on tarkoitus vastata kokonaisvaltaisesti haasteeseen, kuinka auttaa nuoria löytämään oma merkityksellinen tulevaisuus ja kytkeä heidät käytännön toiminnan kautta omaan kuntaan tekemällä se innostavasti ja nuorilta nuorille-periaatteella.
NISU Nivelvaiheiden sujuvoittaminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	Hankkeen tavoitteena on luoda yksi henkilökohtaistamisprosessin toimintamalli kaikille KAOn asiakkaille. Malli on rahoitusmuodoista riippumaton toimintatapa opiskelijalle, työelämälle ja koulutuksen järjestäjälle.
Lapin TNO-palvelut	Kemi-Tornionlaakson koulutus kuntayhtymä Lappia	Lapin TNO-palvelut -projektissa kehitetään Lapin yhteiset, helposti saavutettavat ja käytettävät tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut (TNO-palvelut), jotka tukevat jatkuvaa oppimista elämän eri tilanteissa.
See Me! - Taidot esille, Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistaminen	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö	Hankkeessa tunnistetaan osallistujien osaamista, tehdään eportfolio, etsitään oikea-aikaista opintopolkua tai ohjataan suoraan työelämään kunkin tilanteen mukaan. Hanke pohjautuu dialogisuuteen, narratiivisuuteen, toiminnallisuuteen ja elinikäisen oppimisen avaintaitoihin.
Carry on	Kotkan-Haminan seudun koulutus kuntayhtymä	Hankkeen yleistavoite on parantaa opintojen läpäisyä ja vähentää keskeyttämiä kaikissa hankeverkosto-oppilaitoksissa (Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto, Kouvolan

		seudun ammattiopisto, Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus, Harjun oppimiskeskus ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulu) Kymenlaaksossa.
--	--	---

C. Yksilöllisyyden toteutuminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Poluttamo - oma digipolku oppimiseen	Suomen eOppimiskeskus ry	Hankkeen tavoitteena on tarjota tukea toisen asteen opiskelijalle oman opintopolun selkiyttämiseen, opinnoissa etenemiseen sekä ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen. Hanke hyödyntää digitaalisten jalanjalkien sekä oppimisanalytiikan tarjoamia mahdollisuuksia, visuaalista henkilökohtaista opintosuunnitelmaa sekä vertaismentoroinnin ja -valmentamisen menetelmiä.
Yksilöllisyyttä opintopoluille, YPO	Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Hankkeen painopisteet liittyvät yksilöllisten ja joustavien opiskeluvalintojen mahdollistamiseen ja näkyväksi tekemiseen sekä sujuviin siirymiin ja niissä ohjaamiseen, kun siirytään koulutuksesta toiseen, koulutuksesta työhön ja työstä koulutukseen tutkinnon syntymiseksi. Hankkeessa on tarkoitus suunnitella sekä kuvata sisällöllisesti ja visuaalisesti vaihtoehtoisia, joustavia ja työelämälähtöisiä opintopolkumahdollisuuksia.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
INNOSTAMO	Salon seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeen tavoitteena on rakentaa maakunnallista eri asteiden oppilaitosten yrittäjämäistä toimintakulttuuria edistävää yrittäjyyskasvatuksen Innostamo-verkoston toimintamallia opiskelijoiden siirtymävaiheita sekä koulutuksellista tasa-arvoa edistämään.
#ICTknowhow	Turun yliopisto	Hankkeen tavoitteena on toisen asteen koulutuspaikkaa vaille jääneiden tai koulutuksen keskeyttäneiden nuorten ICT-taitojen vahvistaminen yksilökohtaisten tarpeiden pohjalta. Tarkoituksena on tuottaa #ICTknowhow-koulutuksen kautta tukitoimia nuorille, joiden puutteelliset ICT-taidot muodostavat esteen opinnoissa tai työelämässä menestymiselle sekä laajemmin digitaalisten palveluiden hyödyntämiselle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle.
HUOLTAMO	Pieksämäen kaupunki	Hankkeen aikana kehitetään toisen asteen koulutuksen työelämälähtöisyyttä luomalla mahdollisuuksia opiskella osa tutkinnosta käytännön työpaikoilla siten että teoriapainotteinen opiskelu vähenee. Koulutusta pilotoidaan siten, että kaksi toisen asteen linjojen opetussuunnitelmaa rakennetaan ja muokataan siten, että opinnoista osa suoritetaan työelämälähtöisesti Hiekanpään alueella tai kaupungin eri yrityksissä samaan tapaan kuin joustavassa perusopetuksessa.
Vapaaehtoisena oppimassa	Nuorten akatemia	Hankkeessa kokeillaan nuorten projektimaista vapaaehtoistoimintaa vailla toisen asteen koulutusta olevien nuorten sosiaalisen vahvistamisen ja vastuunoton, osallisuuden ja opiskelumotivaation vahvistamisen sekä koulutukseen ja työelämään hakeutumisen välineenä.

Erilaisia Polkuja Pitkin Ammattiin –hanke (EPPA)	Lapin koulutuskeskus Redu	Erilaisia Polkuja Pitkin Ammattiin –hankkeessa suunnitellaan ja pilotoidaan kuusi erilaista, vetovoimaa, läpäisyä sekä siirtymiä tukevaa oppimis- ja ohjauspolkua ammatillisiin opintoihin. Polkuja toteutetaan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämisen suunnitelmaa (HOKS) toteutettaessa.
--	---------------------------	--

D. Keskeyttäminen – Koulutuksen/tutkinon suorittamisen aikana tapahtuvat siirtymät

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Siirtymät sujuviksi (SISU)	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Hankkeen tavoitteena on kehittää koulutuksen järjestäjien sisäisiä ja keskinäisiä henkilökohtaistamisen toimintatapoja ja -malleja, jotka mahdollistavat erilaisille oppijoille yksilöllisiä opintopolkuja ja joustavia, oikea-aikaisia koulutuksellisia siirtymiä koulutusosalta toiselle tai koulutusmuodosta toiseen. Hankkeessa suunniteltava toimenpidemalli ennaltaehkäisee keskeyttämistä ja tukee työllistymistä.
Tšetanes naal - koulutuspoluilla	Diakonia-ammattikorkeakoulu	Hankkeen yleistavoitteena on romanien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääntyminen. Hankkeen tarkoituksena on, että romanien koulutustaso ja sen myötä työllistymismahdollisuudet paranevat. Hankkeessa osatoteuttajat kehittävät erilaisia ratkaisuja romanien koulutukseen osallistumisen vahvistamiseen erityisesti nivel- ja siirtymävaiheiden malleja ja tukimekanismeja kehittämällä.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK	Lapin Yliopisto	Hankkeen keskeinen tavoite on edistää monitoimijuuskulttuuria koulujen arjessa painottaen lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden vahvistamista sekä tukea yhteisöllistä kouluhyvinvointia. Monitoimijuudessa korostuu ajatus siitä, että kaikkien osapuolten tieto ja osallisuus kouluhyvinvoinnin edistämässä on tärkeää nostamalla lasten ja vanhempien kokemusasiantuntijuuden tasavertaisena ammattilaisten tiedon rinnalle.
OSAVA - Osallisuuden vahvistaminen	Centria ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen kautta otetaan käyttöön nuoria aktiivisia ja osallistavia toimintamuotoja nuorten omissa kasvuympäristöissä ja -yhteisöissä. Yksi konkreettinen malli on nuorisotyön aseman vahvistaminen koulun arjessa. Kouluille jalkautuva kehittäjätyöntekijä (hankkeen palkkaama nuorisotyöntekijä) tukee nuoren kasvua ja kehitystä sekä koko koulu yhteisön hyvinvointia.
OPINTIE	Päijät-Hämeen Koulutus konserni kuntayhtymä	OPINTIE-hankkeen ensisijainen tavoite on tukea nuorta saamaan ammatillinen perustutkinto ja edelleen siirtymään työelämään (syrjäytymisen ehkäisy). Tavoitteena on vakinaistaa ammatillinen opinpajatoiminta (OPINpaja) Koulutuskeskus Salpauksessa sekä juurruttaa matalan kynnyksen koulutuksellinen ohjauspalvelu (KohtaAmo) vakiintuneeksi käytännöksi Päijät-Hämeen alueella.
Hyvinvointiklinikka	Hyria koulutus Oy	Jatkohankkeessa kehitetään esiselvityksen pohjalta opintoihin kiinnittymistä edistävää työelämälähtöistä hyvinvointialan oppimisympäristöä, Hyvinvointiklinikkaa, ja lisätään opettajien osaamista osallistavassa pedagogiikassa sekä työelämätarpeiden mukaisissa opetuksen sisällöissä.

Löydä sun juttu. Yhteisöllisestä koulusta valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään	Tampereen ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen tavoitteena on uudistaa yläkoulun ja ammatillisen oppilaitoksen toimintakulttuuria kohti osallistavuutta, yhteisöllisyyttä ja tiimioppimista. Hankkeessa pilotoidaan toimintakäytäntöjä, joiden tavoitteena on se, ettei "kukaan putoa".
STAGE - Osaajat esiin	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	hankkeella pyritään edistämään ammattiin opiskelevien nuorten työllistymistä sekä lisäämään heidän viestintä- ja markkinointiosaamistaan ja brändäystaitojaan. Erityisesti kiinnitetään huomioita sähköisen median työkaluihin.
K2K Kaveri kaverille	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeessa kokeillaan suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa uudenlaista toimintatapaa, jossa kouluyhteisöstä eläkkeelle siirtyneet toimivat keskeyttämisvaarassa olevien opiskelijoiden vapaaehtoisina tukihenkilöinä, "kavereina", ja uusien opettajien vapaaehtoisina tukihenkilöinä, "mentoreina".
Sosiaalinen kampus - yksilöllisiä polkuja kohti yhteisöllistä oppimista	Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy	Tavoitteena on koulutuksesta työelämään siirtymisen nopeuttaminen kehittämällä uudenlainen palvelumanagerointiverkosto toimijoiden välillä. Palvelumanageroinnin näkökulma on oppilaitostasosta ja organisaatorajoista riippumaton. Manageroinnin pääperiaatteena on asiakas- ja tarvelähtöisyyden huomioiminen niin yksittäisen henkilön kuin yritysten näkökulmasta.
Opit työssä	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	Tavoitteena on luoda uudenlainen työvaltainen väylä ammatillisiin opintoihin monialaisen yhteistyön keinoin: Mallintaa ja pilotoida projektin toteuttajien yhteistyömalli ja asiakkaan ohjausprosessi, joka mahdollistaa ammatillisten tutkinnon perusteiden mukaisen osaamisen tunnistamisen, osoittamisen ja tutkinnon suorittamisen työpaikalla tapahtuvan työskentelyn ja oppimisen yhteydessä.
eBoss - hyvinvointivalmennusta nuorille	Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen aikana luodaan, pilotoidaan, levitetään ja osin juurrutetaan eBoss -hyvinvointivalmennus Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen ja Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa yhteistyönä.

E. Valmistumisvaihe ja jatko-opinnot sekä työelämään siirtyminen

Valtakunnalliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Jatkoväylä - sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun	Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy	Tavoitteena lyhentää kokonaisopiskelu-aikaa opintopolulla, joka koostuu ammatillisesta toisen asteen tutkinnosta ja ammattikorkeakoulututkinnosta. Jatkoväylä-hankkeessa luodaan valtakunnalliset suositukset ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välistä siirtymää tukevien opintojen ja palveluiden toteuttamiseen.
NOPSA - Nopea väylä ammatillinen työelämään	Hämeen ammattikorkeakoulu Oy	NOPSA:n ideana on muodostaa ja syventää alueellisia ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisiä kumppanuuksia, jotka jäävät elämään hankkeen jälkeen. Toisaalta tavoitteena on muodostaa vahva valtakunnallinen verkosto uusien toimintamallien kehittämiseksi ja hyvien käytänteiden levittämiseksi.

Smidiga övergångar i Svenkfinland	Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab/Yrkesinstitutet Practicum	Hankkeessa syntyy malli tutkintorajat ja koulutusasteet ylittävälle opintopoluille, jotka pilotoidaan ja arvioidaan, kehitetään ohjauksen malli ammatilliseen koulutukseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen, siirtymävaiheisiin ja opintojen alkuvaiheeseen sekä luodaan malli tutkinnon suorittamisen/koulutusasteelta toiselle siirtymisen jälkeisen sijoittumisen seurantaan ja arviointiin.
Ammattitaitoa yhdessä	Työväen Sivistysliitto TSL	Hankkeessa tehtävällä oppilaitosten ja työpaikkojen välisellä yhteistyöllä halutaan vahvistaa työnantajien, luottamushenkilöiden ja koko työyhteisön osaamista työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukemisessa.

Alueelliset hankkeet

Hankkeen nimi	Päätoteuttaja	Kuvaus
Opin portailla Satakunnassa	Diakonia- ammattikorkeakoulu Oy	Hanke edistää maahanmuuttajien koulutukseen hakeutumista ja ennaltaehkäisee nuorten koulutusuralta syrjäytymistä koulutusten siirtymävaiheessa.
Pipo2 - menolippu työelämään	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	Hankkeessa pyritään aikaisempaa vahvempaan työelämälähtöisyyteen toteuttamalla yksilöllisiä ja joustavia opintopolkuja, mahdollistamalla opintojen ja työelämän yhteensovittamista sekä huomioimalla työelämän tarpeita valinnaisten tutkinnon osien valinnassa.
Vauhtia väylälle	Centria ammattikorkeakoulu Oy	Hankkeen kautta halutaan nopeuttaa ja sujuvoittaa toisella asteella opiskelevien (ammatillinen koulu tai lukio) opiskelijoiden hakeutumista jatko-opintoihin ammattikorkeakouluun. Väyläopintojen kautta on mahdollista tutustua eri aloihin ja löytää itseä kiinnostava ala.
Work Smart - Älykkäästi töihin	Karelia Ammattikorkeakoulu Osakeyhtiö	Toiminnalla päivitetään Karelia-amk:n ja PKKY:n uraohjaus sekä kehitetään elinkeinoelämän rekrytointikäytänteitä vastaamaan nykyisiä ja tulevaisuuden työelämän tarpeita. Toiminnalla helpotetaan opiskelijoiden siirtymistä työelämään ja edistetään heidän työelämäverkostojensa syntymistä. Samalla uudistetaan oppilaitosten ja työelämän välistä yhteistyötä.
Omalle korkeakouluun polulle	Jyväskylän yliopisto	Tavoitteena on sujuvoittaa opintopolkuja, edistää osuvia työelämäorientoituneita koulutusvalintoja sekä ehkäistä epätarkoituksenmukaisia koulutusvalintoja ja opintojen keskeyttämisistä. Hankkeen tavoitteena on rakentaa ohjauksen alueellinen kokonaisuus, jonka avulla tuetaan ja edistetään opiskelijoiden siirtymistä toiselta asteelta korkea-asteelle.
Opin portailla Pohjois- Pohjanmaalla	Diakonia- ammattikorkeakoulu Oy	Toimenpiteinä hankkeen tavoitteena on romaninuorten ja heidän perheidensä ohjaus ja tuki koulutukseen liittyvissä asioissa, opiskelijamentoritoiminnan luominen ja kehittäminen, kahvilatoiminnan luominen ja kehittäminen, tukirakenteen luominen 2. asteen ja ammattikorkeakoulun nivelvaiheeseen, ammattikorkeakoulujen valintakäytäntöjen kehittäminen esteettömiksi ja syrjimättömiksi sekä ohjaus- ja opetushenkilöstön koulutus erilaisista kulttuuritaustoista tulevien ohjaukseen.
Suunnitelma B	Korpisaaren Säätiö	Hankkeen tavoitteena on nopeuttaa nuorten pääsyä opiskelemaan korkea-asteelle mm. kehittämällä ohjausta ja erilaisten opintopolkujen tuntemusta sekä parantamalla opiskelijoiden opiskelutaitoja. Tarkoituksena on luoda opinto- ohjaukseen uusia työkaluja ja materiaalia.

TEDDY - Työllistymisen edistäminen yhdessä	Hengitysliitto ry	Hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan toimintatapoja, joiden on aiempien työllistämisen edistämiseen liittyvien hankkeiden, työnantajille tehdyn selvityksen ja muiden selvitysten sekä opintonsa päättävillä opiskelijoille vuosittain tehtävän sijoittumiskyselyn mukaan todettu olevan yhteydessä työllistymiseen ja työssä pysymiseen.
Sujuvat työnhakumarkkinat	Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Hanke tukee Nuorisotakuun toteutumista suuntautuessaan edistämään ammattiin valmistuvien opiskelijoiden siirtymistä työelämään mahdollisimman sujuvasti. Hankkeen uutuusarvona on alueen työelämän ja ammatillisten oppilaitosten tiivis yhteistyö valmistuvien opiskelijoiden työhaun ja työllistymisen edistämiseksi.

LIITE: Hankelistaus

Valtakunnalliset hankkeet	Päätoteuttaja	Päätymisaika
Siirtymät sujuviksi (SISU)	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	12/2017
AAVA - Avoin väylä ammattiin	Turun kaupunki	7/2018
Poluttamo - oma digipolku oppimiseen	Suomen eOppimiskeskus ry	10/2018
Yksilöllisyyttä opintopoluille, YPO	Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	5/2018
Tšetanes naal - koulutuspoluilla	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	12/2018
TAITAVA -Tulevaisuuden osaajat	Helsingin kaupunki	8/2018
Jatkoväylä - sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun	Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy	12/2018
Osaamispolkuja tulevaisuuteen (OSATA)	Turun yliopisto	8/2019
NOPSA - Nopea ammatillinen väylä työelämään	Hämeen ammattikorkeakoulu	7/2019
Smidiga övergångar i Svensksfinland	Yrkesinstitutet Practikum	7/2019
Ammattitaitoa yhdessä	Työväen Sivustysliitto TSL	7/2020
VETOVOIMALA – erityisen ja vaativan erityisen tuen hakeutumisvaiheen palvelujen kehittäminen	Hengitysliitto ry/Ammattiopisto Luovi	12/2020
SOPU - Sujuvat omat polut	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	5/2020

Alueelliset hankkeet	Päätoteuttaja	Päätymisaika
Ennaltaehkäisevä monitoimijuus, EMOK	Lapin Yliopisto	2/2018
INNOSTAMO	Salon seudun koulutuskuntayhtymä	6/2017
Opin portilla Satakunnassa	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	12/2017
VASTUUTA 2020	Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	3/2017
#ICTknowhow	Turun yliopisto	12/2016
HUOLTAMO	Pieksämäen kaupunki	12/2016
OSAVA - Osallisuuden vahvistaminen	Centria ammattikorkeakoulu Oy	5/2018
VetoVoimaa teknologia-aloille	Turun kaupunki	12/2017
Yhdessä takuuseen	Uudenmaan liitto - Nylands förbund	12/2016
OPINTIE	Päijät-Hämeen Koulutus konserni -kuntayhtymä	6/2017
Pipo2 - menolippu työelämään	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	12/2017
Hyvinvointiklinikka	Hyria koulutus Oy	6/2017
Oma Reitti	Keski-Pohjanmaan Koulutuskuntayhtymä	5/2016
Vauhtia väylälle	Centria ammattikorkeakoulu Oy	12/2016
Viisaat valinnat	Helsingin yliopisto	3/2018
Löydä sun juttu. Yhteisöllisestä koulusta valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään	Tampereen ammattikorkeakoulu Oy	7/2017
STAGE - Osaajat esiin	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	12/2016
Amisyrityksessä oppiminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	10/2016
VAAO-Navi	Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä	12/2017
Vapaaehtoisena oppimassa	Nuorten Akatemia ry	5/2016
K2K Kaveri kaverille	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	12/2017
Work Smart-Älykkäästi töihin	Karelia Ammattikorkeakoulu Osakeyhtiö	12/2017
Omalle polulle korkeakouluun	Jyväskylän yliopisto	12/2017
Erytisoppijan oppimispolku	Jämsän Kr. Kansanopistoyhdistys ry	5/2016
Teknologiatoimintayhteistyksen ja ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden lisääminen Pohjois-Karjalassa, PURE STEEL-hanke	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	12/2016

NAKS - Nuorten aktiivisuuden kulttuurin rakentaminen Pohjoisessa Keski-Suomessa	YOUNG LEADERS ACADEMY OY	3/2016
Sosiaalinen kampus - yksilöllisiä polkuja kohti yhteisöllistä oppimista	Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy	1/2017
Nuorisotakuusta toimeen	Oulun kaupunki	12/2017
Opin portilla Pohjois-Pohjanmaalla	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	12/2017
Tervareitti - Osallistavaa ohjausta yläkouluikäisille perusopetuksen siirtymävaiheeseen	Tervaväylän koulu	12/2017
NOJAT-Nuorten ohjaus ja auttaminen tulevaisuuteen	Tyrnävän kunta	7/2018
NISU Nivelvaiheiden sujuvoittaminen	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	8/2017
Suunnitelma B	Korpisaaren Säätiö	6/2017
Lapin TNO-palvelut	Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia	12/2017
Opit työssä	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	5/2017
Opintie sujuvaksi - etnisiin ryhmiin kuuluvat oppilaat koulupolun siirtymävaiheessa	Lapin yliopisto	2/2017
eBoss - hyvinvointivalmennusta nuorille	Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	1/2019
See Me! - Taidot esille, Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisen tunnistaminen	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö	7/2017
Carry on	Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	6/2018
TEDDY - Työllistymisen edistäminen yhdessä	Hengitysliitto ry	12/2018
Omia polkuja pitkin ammattiin (OPPA) - ammatillisen koulutuksen tutkinnonuudistus työelämään siirtymisen edistäjänä (esiselvityshanke)	Rovaniemen Koulutuskuntayhtymä	2/2017
Sujuvat työnhakumarkkinat	Jyväskylän Koulutuskuntayhtymä	2/2019
Osuvasti ammattiin	Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	3/2018
Erlaisia Polkuja Pitkin Ammattiin –hanke (EPPA)	Lapin koulutuskeskus Redu	5/2020